

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

**HUDEBNÍ ŽIVOT V PARDUBICÍCH MEZI
LETY 1945 – 1968**

Bakalářská práce

Pavla Marešová

Obor: Hudební výchova a německý jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Všetická, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a prameny.

V Olomouci dne 16. června 2019

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala Mgr. Gabriele Všetickové, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnosti při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 MĚSTO A HUDBA.....	6
1.1 HUDEBNÍ AKCE 1945 – 1968.....	6
2 FILHARMONIE.....	10
2.1 ČINNOST FILHARMONIE V LETECH 1945 – 1949	10
2.2 KRAJSKÝ SYMFONICKÝ ORCHESTR ZÁVODNÍHO KLUBU TESLA PARDUBICE	15
2.3 ORCHESTR ZÁVODNÍHO KLUBU ZAMĚSTNANCŮ KRAJSKÉ SPRÁVY SPOJŮ	18
2.4 SYMFONICKÝ ORCHESTR MĚSTA PARDUBIC.....	21
2.5 PARDUBICKÝ SYMFONICKÝ ORCHESTR VÝCHODOČESKÝCH CHEMICKÝCH ZÁVODŮ SYNTHESIA.....	22
3 DIVADLO	27
3.1 OD OSVOBOZENÍ DO ROKU 1948	28
3.2 DIVADELNÍ ČINNOST VÝCHODOČESKÉHO DIVADLA PARDUBICE V LETECH 1949 – 1959.....	30
3.3 „HUDEBNÍ HOSTÉ“ VE VÝCHODOČESKÉM DIVADLE PARDUBICE V LETECH 1949 – 1959	31
3.4 DIVADELNÍ SEZÓNY 1960 – 1968.....	36
4 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA	41
4.1 ČINNOST VÝCHODOČESKÉ HUDEBNÍ ŠKOLY PARDUBICE V LETECH 1945 – 1968.....	42
5 HUDEBNÍ SPOLKY	46
5.1 MUŽSKÝ PĚVECKÝ SPOLEK PERNŠTÝN	46
5.2 DÍVČÍ PĚVECKÝ SPOLEK LUDMILA.....	48
5.3 LIDOVÁ OPERA ZAMĚSTNANCŮ SPOJŮ V PARDUBICÍCH	49
5.4 MATĚNOVA DECHOVKA.....	50
5.5 VYSOKOŠKOLSKÝ UMĚLECKÝ SOUBOR.....	53
ZÁVĚR	55
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	56
ANOTACE	59

ÚVOD

Myšlenka, že bych se chtěla dozvědět více o hudebním dění v Pardubicích po druhé světové válce, mne provázela již dříve. Proto jsem se rozhodla napsat bakalářskou práci na téma *Hudební život v Pardubicích mezi lety 1945 – 1968*. Dochovaných materiálů o tomto tématu je mnoho. Někdy jsou to jen útržky zpráv, jindy zprávy obsáhlejší. Pokud vím, prozatím se nikdo touto tematikou v tak širokém pojetí nezabýval.

Cílem práce je zmapovat působení významných institucí dané doby, které se zabývaly nějakým způsobem hudbou. V první kapitole se věnuji hudbě v Pardubicích jako celku. V kapitole následující je zpracováno téma *Filharmonie*. Od doby, kdy *Filharmonie* v Pardubicích vzniká, působí jako samostatné hudební těleso, přes její působení v závodním klubu Tesla Pardubice až po vznik samostatného profesionálního hudebního tělesa, které vzniká v roce 1969 a působí v Pardubicích do dnešních dnů pod názvem *Komorní filharmonie Pardubice*. Třetí kapitola je věnována pardubickému divadlu a hostům domácím i zahraničním, kteří na „prknech“ divadla uváděli svá hudební představení. Čtvrtá kapitola představuje *Základní uměleckou školu*, která vzniká začátkem 20. století pod názvem *Východočeská hudební škola*, její „hledání“ stálého sídla, rozrůstání se počtem žáků i pedagogů, důležitost v práci s mladými hudebníky, až po otevření druhé *Lidové školy umění* v Polabinách. Poslední kapitola mé práce se zabývá hudebními spolky působícími v daném období v Pardubicích. Jedná se o *Mužský pěvecký spolek Pernštýn*, *Dívčí pěvecký spolek Ludmilu*, *Lidovou operu zaměstnanců spojů v Pardubicích*, *Matěnovu dechovku* a *Vysokoškolský umělecký soubor*. Zdánlivě jde o různá hudební seskupení. Ale není tomu tak. *Pernštýn*, *Ludmila* i *Lidová opera* jsou vzájemně propojeny. *Vysokoškolský umělecký soubor* se zabývá sborovým zpěvem a svým zaměřením je výše zmiňovaným souborům blízký. Jediným spolkem, který se odlišuje, je *Matěnova dechovka*. Odlišnost je ale pouze v uváděném žánru. Cílem tohoto spolku je, stejně jako u spolků ostatních, předávat lidem radost z hudby.

1 MĚSTO A HUDBA

Pardubický kraj je kraj s bohatou hudební historií. V Litomyšli se narodil Bedřich Smetana a Zdeněk Nejedlý, Polička je rodištěm Bohuslava Martinů, v Žamberku se narodil Petr Eben, v Osicích u Pardubic František Škroup. Z dalších autorů, kteří se v Pardubickém kraji narodili nebo žili, můžeme připomenout Jana Křtitele Vaňhala, Jana Václava Stamice, Františka Ignáce Tůmu, Jana Václava Tomáška, Františka Bartoše, Miroslava Raichla, Jana Kociana či Jindřicha Pravečka.¹ Hudba se pojí nejenom s krajem, ale i se samotnými Pardubicemi. Ve druhé polovině 19. století zde vznikají pěvecké sbory *Pernštýn* a *Ludmila*, začátkem 20. století je založena *Východočeská hudební škola města Pardubic*,² je postaveno městské divadlo, působí zde *Filharmonie*.³ Všechny tyto uvedené instituce působí v Pardubicích do současnosti. Některé ovšem již s jiným pojmenováním.

1.1 Hudební akce 1945 – 1968

Po ukončení druhé světové války dochází mezi obyvatelstvem k uvolněnější atmosféře a život se vrací do předválečných kolejí. Hudba se mezi lid navrací nejen prostou písničkou, kterou si mohou zazpívat, ale i vystoupeními různých hudebních souborů i jednotlivců. V roce 1945 se hudbou oslavuje vítězství, ale také se nezapomíná na různé dobročinné koncerty, které pomáhají sirotkům, politickým vězňům,⁴ ale také oblastem postiženým a poničeným válkou.⁵ Od roku 1946 přijíždějí do Pardubic zahraniční umělci. Nejprve to je David Oistrach – sovětský virtuos na housle⁶ a poté Milan Luka, barytonista chicagské opery.⁷ Vstupné na kulturu není však nejlevnější. Zdeněk Hloušek se ve svém článku v *Záři* v březnu 1950 zamýšlí nad tímto problémem. Pokud vstupenky nezlevní, nemůže se očekávat větší návštěvnost kulturních podniků.⁸ Mnoho koncertů a kulturních akcí se koná při příležitosti osvobození Rudou armádou nebo oslav Komunistické strany Československa. Ne jinak je tomu i v květnu 1951, kdy je zahájen

¹ VÍTEK, B. *15 let Východočeského státního komorního orchestru*. Rukopis, s. 12.

² BRONCOVÁ, D. (ed.) *Kniha o městě Pardubice*. Praha: Milpo media, 1999, s. 33. ISBN 80-86098-12-5.

³ BRONCOVÁ, D. (ed.) *Kniha o městě Pardubice*. Praha: Milpo media, 1999, s. 21. ISBN 80-86098-12-5.

⁴ Kulturní odbory poštovních zaměstnanců v Pardubicích. *Zář*. 10. září 1945, č. 15, s. 3. (autor neveden).

⁵ Promenádní koncert Čs. Červeného kříže. *Rudá zář*. 19. dubna 1946, č. 16, s. 3. (autor neveden).

⁶ Sovětský virtuos na housle D. Oistrach, laureát Stalinovy ceny v Pardubicích. *Rudá zář*. 14. června 1946, č. 24, s. 1. (autor neveden).

⁷ Milan Luka v Pardubicích. *Rudá zář*. 18. října 1946, č. 39, s. 4. (autor neveden).

⁸ HLOUŠEK, Z. Vstupné a kultura pro lid? *Zář*. 9. března 1950, č. 10, s. 9.

I. ročník Pardubického hudebního jara v den osvobození, tedy 9. května.⁹ V srpnu vystupuje na Slavnosti budovatelů socialismu Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého s převážně budovatelskými písněmi, jako například *Ruky přeč od Koreje*, *Stalingradci*, *Píseň o Fučíkovi*, *Píseň úrody*, *Kandidát*, *Armádě zdar* a další.¹⁰ Velkou hudební akcí je v roce 1952 vystoupení Československého státního souboru písní a tanců v Pardubicích, kde byly na programu české, moravské a slovenské národní písně a tance.¹¹ V roce 1953 je do kin v Pardubicích i dalších městech republiky „zavedena“ hudba. Před vlastním představením je hráno několik skladeb, k nimž vždy hlasatel oznámí název skladby a jméno autora.¹² V lednu 1954 vystupuje v rámci Českého hudebního roku v Pardubicích Smetanovo kvarteto a pianista a skladatel Ilja Hurník,¹³ v dubnu klavírista Antonín Jemelík se skladbami Ludwiga van Beethovena, Roberta Schumanna a Maurice Ravela.¹⁴ V květnu zavítalo do Pardubic Kvarteto Vilmore Tátraye s Beethovenovým *Kvartetem F-dur op. 18 č. 1*, Kodályho *Druhým smyčcovým kvartetem op. 10* a Dvořákovým *Kvartetem Es-dur*.¹⁵ V září koncertoval v Pardubicích klavírista Jan Panenka (často spolupracuje s Moravskou filharmonií a vystupuje v Československém rozhlase), hráčka na harfu Eva Vyskočilová¹⁶ a houslista Václav Snítel s klavíristkou Zorkou Lochmanovou.¹⁷ V lednu následujícího roku byl Kruhem přátel dobré hudby uveden koncert ze skladeb *Fryderyka Chopina* v podání Dagmar Baloghové.¹⁸ V únoru zavítal do Pardubic černošský zpěvák Aubrey Pankey, který za klavírního doprovodu Marie Knotkové zpíval písně německých a ruských klasiků písňové tvorby a černošské spirituály.¹⁹ V březnu přijel francouzský violoncellista Paul Tortelier se *sonátami Sammatriniho* a *Debussyho*, Bachovou *VI. suitou* a Čajkovského *Rokokovými variacemi*.²⁰ V červenci mohli pardubičtí diváci navštívit vystoupení francouzského národopisného souboru Kendalc'h uvádějící staré písně a tance z Bretaně.²¹ V září přijel do Pardubic soubor Teatro popular do Brasil s písněmi a tanci

⁹ Pardubické jaro v prvním ročníku. *Východočeská zř.* 17. května 1951, č. 20, s. 8. (autor neuveden).

¹⁰ Armáda tančí a zpívá... *Zř.* 23. srpna 1951, č. 34, s. 9. (autor neuveden).

¹¹ Československý státní soubor písní a tanců v Pardubicích. *Zř.* 14. listopadu 1952, č. 53, s. 8. (autor neuveden).

¹² HRBÁČ, J. Dobrou hudbu do biografu. *Zř.* 15. května 1953, č. 39, s. 6.

¹³ Český hudební rok v Pardubicích. *Zř.* 8. ledna 1954, č. 3, s. 6. (autor neuveden).

¹⁴ Klavírní koncert Antonína Jemelíka. *Zř.* 2. dubna 1954, č. 27. (autor ani strana neuvedena).

¹⁵ ŠTOLC, I. Úspěšný koncert maďarského kvarteta v Pardubicích. *Zř.* 4. června 1954, č. 45. (strana neuvedena).

¹⁶ O prvních dvou koncertech. *Zř.* 10. září 1954, č. 73. (autor ani strana neuveden).

¹⁷ Úspěšný koncert v Pardubicích. *Zř.* 24. září 1954, č. 77. (autor ani strana neuveden).

¹⁸ FRYČ, J. A. Koncert z Chopinových skladeb. *Zř.* 21. ledna 1955, č. 6. (strana neuvedena).

¹⁹ ŠTOLC, I. Koncert A. Pankeye v Pardubicích. *Zř.* 25. února 1955, č. 16. (strana neuvedena).

²⁰ Francouzský violoncellista do Pardubic. *Zř.* 18. března 1955, č. 22. (autor ani strana neuveden).

²¹ ŠEVČÍK, L. Tance a písně staré Bretaně v Pardubicích. *Zř.* 22. července 1955, č. 58, s. 5.

z Rio de Janeira,²² v říjnu to byl soubor indonéských tanečníků z Bali.²³ V září 1956 se v Pardubicích představil Soubor písní a tanců Mongolské lidové armády²⁴ a český houslista Ladislav Jásek.²⁵ V únoru 1957 předvedl své „kytarové“ umění Antonín Bartoš,²⁶ v březnu vystoupil v Pardubicích řecký klavírista George Hadjinikos²⁷, v dubnu byl uskutečněn koncert bulharské houslistky Nedjalky Simeonovy,²⁸ v červnu vystoupil na zimním stadionu se svým programem Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého,²⁹ na Krajské slavnosti písní a tanců vystoupilo najednou 700 zpěváků se Smetanovou *Českou písní*. Koncert byl řízen 7 dirigenty.³⁰ Počet uskutečněných koncertů i jejich návštěvnost stoupá. V roce 1956 bylo uskutečněno 19 koncertů, které navštívilo 4 251 posluchačů a v roce 1959 to bylo již 45 koncertů s návštěvností 11 119 posluchačů.³¹ V září 1960 koncertoval v Pardubicích Kühnův komorní sbor. Varhaník Václav Rabas ve své kritice v dobovém tisku vyjadřuje jako o nepříliš povedeném koncertu.³² V dubnu 1961 zakládá Osvětový dům Kroužek skladatelů, který se má soustředit na začínající autory písňové a zábavné tvorby.³³ V červnu téhož roku přijel do Pardubic se svým vystoupením Severoruský soubor písní a tanců z Archangelska³⁴ a v červenci písňové italské Duo Fasano.³⁵ V únoru 1962 vystupuje se svým pořadem v Pardubicích japonská houslistka Juriko Kuronuma za klavírního doprovodu Josefa Hály.³⁶ V únoru 1963 hostuje v Pardubicích Pražský rozhlasový orchestr a nejlépe hodnotí v jeho podání Jaroslav Antonín Fryč *V. symfonii* Dmitrije Šostakoviče.³⁷ V květnu koncertoval před pardubickým publikem švédský klavírista Sigurd Fredriksson,³⁸ v říjnu švédský jazzový orchestr Putte Wickmana v obsazení Ann Cathrine Widlund a Baby Douglasem.³⁹ Významnějším

²² *Zář.* 2. září 1955, č. 70, s. 5. (autor ani název neuveden).

²³ Indonésští umělci nadchli pardubické diváky. *Zář.* 1. listopadu 1955, č. 87. (autor ani strana neuveden).

²⁴ Soubor písní a tanců Mongolské lidové revoluční armády v Pardubicích. *Zář.* 14. září 1956, č. 74, s. 5. (autor neuveden).

²⁵ Houslista L. Jásek zítra v Pardubicích. *Zář.* 25. září 1956, č. 77, s. 5. (autor neuveden).

²⁶ FRYČ, J. A. Koncert kytaristy Ant. Bartoše. *Zář.* 1. března 1957, č. 18, s. 5.

²⁷ FRYČ, J. A. Koncert řeckého klavíristy. *Zář.* 2. dubna 1957, č. 27, s. 3.

²⁸ FRYČ, J. A. Koncert bulharské virtuosky. *Zář.* 16. dubna 1957, č. 31, s. 3.

²⁹ Přijede Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého. *Zář.* 31. května 1957, č. 43, s. 5. (autor neuveden).

³⁰ VODRÁŽKA, M. 700 zpěváků zazpívá Českou píseň. *Zář.* 11. června 1957, č. 46, s. 3.

³¹ Koncertní sezóna zahájena. *Zář.* 13. září 1960, č. 47, s. 2. (autor neuveden).

³² RABAS, V. Koncert Kühnova komorního sboru. *Zář.* 16. září 1960, č. 48, s. 2.

³³ ONDRÁČEK, B. Osvětový dům zakládá kroužek skladatelů. *Zář.* 7. dubna 1961, č. 28, s. 2.

³⁴ Na shledanou se „Sibirjaky“! *Zář.* 20. června 1961, č. 49, s. 3. (autor neuveden).

³⁵ Italské Duo Fasano v Pardubicích. *Zář.* 14. července 1961, č. 56, s. 3. (autor neuveden).

³⁶ Koncert japonské houslistky. *Zář.* 23. února 1962, č. 16, s. 3. (autor neuveden).

³⁷ FRYČ, J. A. Na koncertě. *Zář.* 23. února 1963, č. 16, s. 3.

³⁸ FRYČ, J. A. Fredrikssonův klavírní večer. *Zář.* 31. května 1963, č. 44, s. 3.

³⁹ Švédský džezový orchestr v Pardubicích. *Zář.* 1. října 1963, č. 79, s. 3. (autor neuveden).

hostem, který v roce 1966 zavítal do Pardubic, byla francouzská klavíristka Minique Hass, koncert Dvořákova kvarteta a tradiční vánoční koncert varhaníka Václava Rabase.⁴⁰

Tento výčet koncertů, všechny koncerty sólových umělců i souborů, hudební doprovody k různým kulturním i společenským akcím, zdaleka není úplný. Hostovali zde nejčastěji umělci ze „spřátelených“ zemí východního bloku, ale v šedesátých letech nastává určité uvolnění a je tu již i více umělců i ze západu. Z uvedeného však každopádně vyplývá, že pardubičtí, ani okolní nemají o hudební programy nouzi.

⁴⁰ FRYČ, J. A. Před zahájením koncertů. *Zář.* 6. září 1966, č. 46. (strana neuvedena).

2 FILHARMONIE

Pardubice jsou s *Filharmonií* spjatí od začátku 20. století. Aktivnější činnost orchestru nastává po roce 1945. Hudebníci vystupují na samostatných koncertech, při různých kulturních a společenských akcích a s různými pěveckými soubory. Nejčastěji vystupují s mužským pěveckým spolkem *Pernštýn* a dívčím pěveckým spolkem *Ludmila*. V roce 1950 začíná *Filharmonie* pracovat pod závodním klubem Tesla Pardubice a nese název *Krajský symfonický orchestr závodního klubu Tesla Pardubice*. Protože se vedení národního podniku Tesla o hudebníky nestará, rozhodne se vedení orchestru v roce 1953 pro přestup pod závodní klub zaměstnanců Krajské správy spojů. Spolu s ním tak činí i pěvecké spolky *Pernštýn* a *Ludmila* a vzniká *Lidová opera zaměstnanců spojů*. V roce 1960 přestávají být Pardubice krajským městem a vychází v platnost vyhláška, že hudebníci vystupující pod různými závodními kluby nesmí brát za svá vystoupení úplatu.⁴¹ Členové orchestru proto začínají hrát pod hlavičkou Parku kultury a oddechu jako *Symfonický orchestr města Pardubic*. Koncem roku 1962 nastává stagnace činnosti souboru, který se postupně rozpadá a mnoho jeho členů přestupuje do nově vzniklého *Komorního orchestru*, později přejmenovaného na *Pardubický symfonický orchestr Východočeských chemických závodů Synthesia*. Z tohoto neprofesionálního tělesa vzniká v roce 1969 profesionální sdružení hudebníků – *Východočeský komorní orchestr*, v roce 1970 přejmenovaný na *Východočeský státní komorní orchestr*, který působí v Pardubicích i dnes, a to pod názvem *Komorní filharmonie Pardubice*.

2.1 Činnost Filharmonie v letech 1945 – 1949

Filharmonici se připravují na oslavy ukončení války nastudováním *Slovanských tanců* Antonína Dvořáka. První koncert v osvobozené vlasti je hrán v městském divadle a to již 12. května, další následuje 15. května pro ruské vojáky – osvoboditele a 20. června vystupuje *Filharmonie* za řízení Karla Macáka (1930 – 1939 a 1945 – 1955 ředitel hudební školy v Pardubicích)⁴² v sále hotelu Grand pro příslušníky Komunistické strany Československa, kde kromě *Slovanských tanců* mohou vyslechnout i předehru Antonína Dvořáka *Můj domov* (byla zkomponována Dvořákem ke hře

⁴¹ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁴² ŠŤOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 71.

Františka Ferdinanda Šamberka *Josef Kajetán Tyl*).⁴³ V tomto roce vystupuje *Filharmonie* v Pardubicích ještě asi 3x a kromě uvedených *Slovanských tanců* uvádí ve spolupráci s mužským pěveckým spolkem *Pernštýn* a dívčím pěveckým spolkem *Ludmila* jednoaktovou operu Viléma Blodka *V studni*⁴⁴ (ve druhé polovině 19. století byla nejhranější operou po Smetanově *Prodané nevěstě*).⁴⁵

V roce 1946 činnost *Filharmonie* částečně stagnuje. Vystupuje před veřejností minimálně, a pokud ano, tak je to v městském divadle při slavnostních příležitostech před příslušníky Komunistické strany Československa za řízení Karla Macáka. *Filharmonie* se opět uchyluje ke spolupráci se zpěváckými spolky *Pernštýn* a *Ludmila* a za dirigentského řízení Jana Douši společně nastudují a uvedou operu Bedřicha Smetany *Tajemství*. Hlavní role se ujímá Theodor Šrubař,⁴⁶ člen opery Národního divadla v Praze.⁴⁷ Opera je uváděna celkem pětkrát, z toho ve dvou představeních v květnu (18. a 19. května) hostuje místo Theodora Šrubaře další člen opery Národního divadla Zdeněk Otava.⁴⁸

Začátkem následujícího roku získává *Filharmonie* ke svým zkouškám nové prostory, které se konají jedenkrát týdně (dle potřeby i vícekrát) tělocvičnu měšťanské Drtinovy školy (objekt byl za hotelem Veselka, dnešní třída Míru).⁴⁹ Řízení orchestru se ujímá člen učitelského sboru hudební školy Jaroslav Lautner (1955 – 1972 ředitel hudební školy v Pardubicích),⁵⁰ který opět ve spolupráci se smíšeným sborem hudebního spolku *Pernštýn* a *Ludmila* uvádí Sukova *Radúze a Mahulenu*. Houslové sólo v prologu hrál 1. houslista *Filharmonie* Rudolf Myška. Premiéra pohádky byla uvedena ve vyprodaném pardubickém divadle 27. listopadu 1947 a pro velký úspěch byla

⁴³ Antonín Dvořák. *Můj domov*. [online]. [cit. 2019-06-05]. Dostupné z: <http://www.antonin-dvorak.cz/domov-muj>.

⁴⁴ Státní okresní archiv Pardubice. *Filharmonie Pardubice*. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁴⁵ REITTEREROVÁ, V. *Vilém Blodek*. Český hudební slovník osob a institucí. [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5448.

⁴⁶ Státní okresní archiv Pardubice. *Filharmonie Pardubice*. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁴⁷ Národní divadlo. *Teodor Šrubař*. [online]. [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/teodor-srubar>.

⁴⁸ Zdeněk Otava v Pardubicích. *Zář*. 12. května 1946, č. 20, s. 3. (bez uvedení autora).

⁴⁹ PALEČEK, J. *Školy*. Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka. [online]. [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Skoly>.

⁵⁰ ŠTOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 71.

opakována 10. prosince. Radost účinkujících byla nejen ze zaplněného hlediště, ale i z toho, že se dostali do užšího kola výběru na divadelní soutěž „Jiráskův Hronov“.⁵¹

V roce 1948 má Filharmonie 59 hráčů. Hned od začátku roku začíná nacvičovat na koncerty pro studenty a veřejnost. Jsou to hlavně přede hry, a to k operám Bedřicha Smetany *Hubička*, *Tajemství* a *Libuše*, k opeře Antonína Dvořáka *Čert a Káča* a skladbám *Můj domov* a *Slovanské tance*. 24. března se uskutečňuje v divadle první koncert pro mládež za průvodního slova Jaroslava Antonína Fryče⁵² (významný hudebník a hudební publicista, 1923 – 1925 psal pravidelně do *Listů Hudební matice*, 1925 – 1945 do *Východočeského obzoru* a od roku 1952 publikoval do *Záře*).⁵³ 3. dubna uvádí *Filharmonie* spolu s *Pernštýnem* a *Ludmilou* oratorium Antonína Dvořáka *Stabat Mater* se sólisty Otakarem Bartošem, Jiřím Šerfem, Vl. Zahálkovou a M. Friedovou.⁵⁴ 17. dubna hraje *Filharmonie* k Večeru česko-polského přátelství, pořádaného Městským národním výborem v Pardubicích, přede hru k opeře Bedřicha Smetany *Libuše*. 18. a 25. dubna hraje spolu s *Pernštýnem* a *Ludmilou* Zeyerovu pohádku *Radúz a Mahulena*. První představení je před členy Ústřední rady odborů, druhé před porotou, která rozhodla, že toto hudební dílo postupuje do soutěže na 18. Jiráskův Hronov. Začátkem prázdnin je v Pardubicích otevřena výstava *Východní Čechy republice*, na jejímž zahájení hraje pardubická *Filharmonie* *Slavnostní přede hru C dur* Bedřicha Smetany, přede hru k opeře *Hubička* a *Libuše*, z děl Antonína Dvořáka to je *Slovanský tanec č. 1* a *č. 8* a výňatek z opery *Čert a Káča*. 7. srpna se vydává velká výprava na 18. Jiráskův Hronov, aby zde soutěžila s pohádkou *Radúz a Mahulena*. Výprava se skládá z Kolektivu mladých, členů zpěváckých spolků *Pernštýn* a *Ludmila*, baletního souboru a *Filharmonie* Pardubice. Po příjezdu do Hronova hraje *Filharmonie* večer po slavnostním zahájení před divadlem *Slavnostní přede hru C dur* Bedřicha Smetany, *Slovanský tanec č. 1* a *Můj domov* Antonína Dvořáka. *Pernštýn* spolu s *Ludmilou* zpívají sbor *Svobodná země* od Františka Vovse. Následující den se jde dopoledne výprava poklonit k hrobu Aloise Jiráka a odpoledne hraje

⁵¹ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁵² Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁵³ Český hudební slovník osob a institucí. *Jaroslav Antonín Fryč*. [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=7878.

⁵⁴ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

2x představení *Radúz a Mahulena*.⁵⁵ Na podzim hraje *Filharmonie* pracujícím pardubické Rubeny, národního podniku Tesla, vojákům, studentům. Krajský a Okresní akční výbor v Pardubicích pořádá 24. listopadu 1948 u příležitosti oslav narozenin prezidenta republiky Klementa Gottwalda slavnostní večer, na jehož hudební složce se podílí i pardubická *Filharmonie*. V prosinci je uvedena 4x opera Viléma Blodka *V studni* a opera Antonína Dvořáka *Tvrde palice*. V obou operách se tenorových úloh zhostil Otakar Bartoš, který tak oslavil své 25leté působení na pěvecké dráze. Poslední větší akcí v roce 1948 byl koncert v sále hotelu Grand při vánoční nadílce dětem zaměstnanců národního podniku Tesla Pardubice.⁵⁶ Činnost *Filharmonie* v tomto roce byla mimořádná. Přispěla k tomu i poctivá docházka členů orchestru na zkoušky a koncerty. Za každou absolvovanou zkoušku nebo koncert získával člen orchestru 1 bod. Na konci pololetí se tyto body sečetly a příjem z akcí se jimi vydělil. V I. pololetí bylo za 1 bod 32 korun a ve II. pololetí 40 korun. I tak se dá motivovat.⁵⁷

V lednu 1949 se Pardubice stávají krajským městem a na počest této významné události hraje *Filharmonie* 2. ledna v sále hotelu Grand *Slavnostní předeheru* Bedřicha Smetany a *Slovanský tanec č. 8* Antonína Dvořáka. 26. ledna vystupuje opět v sále hotelu Grand, kde Komunistická strana Československa pořádá vzpomínkový večer 25. výročí úmrtí Vladimíra Iljiče Lenina a zde hraje skladby Antonína Dvořáka. Pardubická *Filharmonie* vystupuje na samostatných koncertech, ale druhou polovinu její činnosti zahrnuje spolupráce se zpěváckými spolky *Pernštýn* a *Ludmila*. Tato spolupráce přetrvává i v následujících letech. A právě s uvedenými pěveckými sbory vystupují odpoledne a večer 6. února v Chrudimi, kde hrají opery *V studni* a *Tvrde palice*.⁵⁸ V hlavních rolích hráli a zpívali Otakar Bartoš, Radka Minářová, František Netík, Věra Bachmanová, Jiří Šerf, Marie Hronová, Jan Menšík a Jaroslav Jelínek. Nadšené obecenstvo odměňovalo účinkující potleskem i při jednotlivých výstupech. Repertoár se v této době nepozměňuje a filharmonici čerpají z již nastudovaných děl, o čemž svědčí i vystoupení 27. února v pardubickém divadle u příležitosti výročí oslav únorových událostí, kde je opět hrána Dvořákova předehera *Můj domov* a Smetanova *Slavnostní*

⁵⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁵⁶ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

⁵⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁵⁸ Zpěvácké spolky Pernštýn a Ludmila a Pardubická filharmonie do Chrudimě. *Zář*. 4. února 1949, č. 5, s. 5. (autor neuveden).

předehra C dur. Další politickou akcí, na které Filharmonie Pardubice účinkuje, je krajský sjezd Komunistické strany Československa 8. května v sále hotelu Grand. Na programu je opět předehra k opeře *Hubička a Čert a Káča*.⁵⁹ 23. května vystupuje pardubická *Filharmonie* na počest IX. sjezdu Komunistické strany Československa samostatným koncertem v městském divadle. Za dirigování Jaroslava Lautnera si mohli diváci vyslechnout pochod Víta Nejedlého *Vítězství bude naše*, *Koncert pro lesní roh č. 5* Jana Václava Sticha se sólistou Antonínem Hladíkem, *Koncert pro flétnu D dur* se sólistou Františkem Černým a *Slavnostní předehru 1812* Petra Iljiče Čajkovského, kterou *Filharmonie* uvedla spolu s dechovým souborem hudebního odboru Sokol Pardubice I a na jevišti vystoupilo najednou přes sto účinkujících. Slovem provázel František Netík.⁶⁰ Před letními prázdninami vystupuje *Filharmonie* ještě na akademii v městském divadle, kde je 25. června přejmenováno sokolstvo pardubického kraje na Kraj Zdeňka Nejedlého. Na podzim se členové *Filharmonie* začínají připravovat na další samostatný koncert, který se má konat 15. prosince. Mimo to hrají 10. října při slavnostním otevření obchodního domu v Pardubicích Smetanovu *Slavnostní předehru*,⁶¹ 15. října v Holicích – den před slavnostním odhalením pomníku dr. Emilu Holubovi – africkému cestovateli. Koncertu se zúčastnila manželka zesnulého cestovatele. Na programu byla *Předehra k opeře Libuše a Hubička* Bedřicha Smetany, *Houslový koncert a moll*, *Slovanské tance č. 4, 6, 8* a *Můj domov* Antonína Dvořáka. 2. listopadu zahájila *Filharmonie* slavnostním koncertem v divadle týden československo-sovětského přátelství. Na programu měla pochod *Vítězství bude naše* Víta Nejedlého za dirigentského vedení Jaroslava Lautnera, doprovod *Pernštýna a Ludmily* při *České písni* Bedřicha Smetany za dirigování Jana Douši a *1812* Petra Iljiče Čajkovského s dirigentem Jaroslavem Lautnerem.⁶² Po tomto koncertu obdržela *Filharmonie* dopis předsedy Krajského národního výboru v Pardubicích – soudruha Pospíšila, který se pochvalně vyjadřuje o provedeném koncertu s tím, že na příští radě Krajského národního výboru chce navrhnout, aby byl pardubické *Filharmonii* udělen titul *Krajská filharmonie*. 15. prosince se koná v pořadí druhý velký samostatný koncert *Filharmonie*. Na programu je *Předehra*

⁵⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁶⁰ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

⁶¹ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁶² Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

D dur Václava Jana Tomáška, *Koncert pro housle a moll* a *Koncert pro violoncello b moll* Antonína Dvořáka a *1812* Petra Iljiče Čajkovského, kde opět spoluúčinkoval dechový soubor hudebního odboru Sokol Pardubice I. Z. Veverková ve svém článku v *Záři* se vyjadřuje o koncertu celkem pochvalně. Jediným nedostatkem, který na celém programu shledává, je provedení Tomáškovy *Přede hry D dur*. Vleklé tempo a nesladěné nástroje byly „vadou na kráse“ koncertu.⁶³

2.2 Krajský symfonický orchestr závodního klubu Tesla Pardubice

Začátkem roku 1950 se koná valná hromada, na niž je zvolen předsedou *Filharmonie* Rudolf Myška, místopředsedou Josef Vrána, jednatelem Josef Franc, dirigentem Jaroslav Lautner a zástupcem dirigenta Jan Bednář.⁶⁴ 5. března účinkuje *Filharmonie* na pracovní konferenci Národní fronty konané v hotelu Grand. V rámci družby pardubického a hořického kraje je uvedena v městském divadle 30. dubna estráda, na niž se svým uměleckým výkonem podílí i pardubičtí filharmonici, kdy doprovází pěvecké spolky *Pernštýn* a *Ludmilu* při jejich provedení I. výstupu z I. jednání Smetanovy opery *Prodaná nevěsta* a opět spolu s dechovkou Sokola uvádí Čajkovského *Přede hru 1812* za dirigentského řízení Jaroslava Lautnera. K 85. výročí vzniku *Ludmily* nacvičují hudebníci *Filharmonie* spolu s mužským zpěváckým spolkem *Pernštýn* a dívčím zpěváckým spolkem *Ludmilou* Smetanovu operu *Prodaná nevěsta* za střídavého dirigování Jaroslava Lautnera a Jana Douši. Generální zkouška se konala v sobotu 13. května a za režisérského vedení Otakara Bartoše se v roli Kecala představil člen opery Národního divadla Hanuš Thein. Další představení *Prodané nevěsty* bylo odehráno hned následující den, tj. v neděli, poté v pondělí 15. května a ve středu 17. května.⁶⁵ „*Prodaná*“ byla potom dávána ještě několikrát. Nejprve to bylo na zájezdu do Živanic (obec ležící nedaleko Pardubic) 21. května, kde v místní sokolovně byla odehrána dvě představení,⁶⁶ poté 9. června pro školní mládež, ten samý den pro pracující národního podniku Kávoviny

⁶³ VEVERKOVÁ, Z. Další hudební čtvrtek v Pardubicích. *Zář.* 22. prosince 1949, č. 51, s. 6.

⁶⁴ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

⁶⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁶⁶ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

Pardubice, 11. června opět pro školní mládež, 18. června na zájezdu ve Starých Ždánicích (obec v Pardubickém kraji), 25. června dvě představení v Heřmanově Městci, ve čtvrtek 29. června je opera uvedena na nádvoří národního podniku Tesla Pardubice pro pracující podniku, 29. července jsou odehrána dvě představení v divadle v Poličce.⁶⁷ Mezi uváděním *Prodané nevěsty* odehrávají filharmonici 19. června další samostatný koncert, a to na nádvoří Pardubického zámku, kdy je na programu *Symfonie b moll* Franze Schuberta, *Prolog k Radúzovi a Mahuleně* Josefa Suka a *Koncert pro housle a moll* Antonína Dvořáka.⁶⁸ 9. srpna 1950 se schází vedení Filharmonie spolu se zástupci národního podniku Tesla a vedoucími představiteli pardubické Komunistické strany Československa a je rozhodnuto, že od této chvíle bude *Filharmonie* vystupovat pod názvem *Krajský symfonický orchestr závodního klubu Tesla Pardubice*.⁶⁹ Šestnácté představení *Prodané nevěsty* 20. srpna v přírodním divadle v Chacholicích u Chrasti je tedy odehráno již pod novým názvem orchestru. Při příležitosti IV. sjezdu Budovatelů pardubického kraje 27. srpna se hraje *Prodaná nevěsta* v Tyršových sadech v přírodním divadle v úmorném teple v 10,30 hodin. V hlavních rolích vystupují Jaroslav Gleich⁷⁰ a Hanuš Thein, členové Národního divadla v Praze. Přestože se hlavní role ujali uvedení členové Národního divadla, představení ztratilo na kvalitě díky velkému teple, okolnímu ruchu aut, letadel, rozhlasu... 3. září byla opera *Prodaná nevěsta* uvedena v městském divadle v Chrudimi, a sice dvakrát. V hlavních rolích účinkovali opět členové Národního divadla – Jaroslav Gleich v roli Jeníka, Hanuš Thein v roli Kecala a Miluše Dvořáková v roli Mařenky.⁷¹ 10. září je opera provedena v sokolovně v Dolní Rovni. Host z Národního divadla Jarmila Malá⁷² hrála roli Esmeraldy. Od září začíná *Krajský symfonický orchestr* zkoušet v nových prostorách – v kreslárně pedagogického gymnázia. Ve dnech 22. a 23. září se konal v prostorách hotelu Grand celostátní sjezd kulturních pracovníků, na jehož zakončení se orchestr podílel hudební vložkou se *Slavnostní předehrou C dur* Bedřicha Smetany. 15. října byla opět uvedena *Prodaná nevěsta*,

⁶⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁶⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

⁶⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁷⁰ Národní divadlo. *Jaroslav Gleich*. [online]. [cit. 2019-06-05]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/jaroslav-gleich>.

⁷¹ Národní divadlo. *Miluše Dvořáková*. [online]. [cit. 2019-06-04]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/print.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=1732>.

⁷² Národní divadlo. *Jarmila Malá*. Archiv. [online]. [cit. 2019-06-06]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=4960&pn=256affcc-f002->

a to v Holicích odpoledním představením pro mládež a večerním pro dospělé. V říjnu 1950 byla v Pardubicích otevřena vysoká škola technická. Při slavnostním zahájení 16. října v sále hotelu Grand vystoupil *Krajský symfonický orchestr* s Dvořákovým *Mým domovem* a *Slovanskými tanci č. 6 a č. 8*. Orchestr se účastní i vystoupení na počest 100. výročí narození a 50. výročí úmrtí skladatele Zdeňka Fibicha, který se konal ve středu 13. prosince v městském divadle.⁷³ Tímto koncertem zakončil orchestr v roce 1950 svoji činnost. Během tohoto roku hrál 23x operu *Prodaná nevěsta* a dalších 6 koncertů samostatných.⁷⁴

Rok 1951 zahájil *Krajský symfonický orchestr* nácvičkou skladeb na samostatný koncert. Tomu však ještě předcházela kulturní večer konaná krajským výborem Revolučního odborového hnutí v divadle k oslavě únorových událostí, kde orchestr hrál pochod Víta Nejedlého *Vítězství bude naše* a doprovod ke Smetanově *České písni*, kterou zpíval *Pernštýn* společně s *Ludmilou* za řízení Jana Douši. Samostatný koncert se konal 28. února v městském divadle. Na programu byla *Předehra* k opeře *Kouzelná flétna* Wolfganga Amadea Mozarta, *Klavírní koncert G dur op. 58, č. 4* Ludwiga van Beethovena a skladby Zdeňka Fibicha *V podvečer* a *Jarní romance pro sólo, smíšený sbor a orchestr*.⁷⁵ Zpěvácké sbory *Pernštýn* a *Ludmila* se spojily spolu s *Krajským symfonickým orchestrem* a k 150. výročí narození Františka Škroupa uvádějí operu *Dráteník* (první česká opera)⁷⁶ za řízení Jaroslava Lautnera 26. dubna v Heřmanově Městci. Pro pracující okresu Pardubice se opět hraje 30. dubna *Prodaná nevěsta* s hostujícími členy Národního divadla v hlavních rolích, za opětovného řízení Jaroslava Lautnera. V den výročí narození skladatele Františka Škroupa, 3. června, byla v jeho rodišti v Osicích u Pardubic, hrána opera *Dráteník*, které byla přítomna i praneť skladatele, Berta Škroupová. Následují vystoupení s *Prodanou nevěstou*: dvě se uskutečnila 24. června v sokolovně v Bohdanči, 8. července v parku v Košumberku, 19. srpna v zámeckém parku v Cholticích a 26. srpna na Slavnosti budovatelů socialismu v Pardubicích.⁷⁷ 3. a 4. října se po Osické premiéře *Dráteníka* hrál tento ke skladatelově

⁷³ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. Plakát – *Koncert ze skladeb Zd. Fibicha*.

⁷⁴ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁷⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

⁷⁶ PETRÁNEK, P. *František Škroup*. Český rozhlas. Vltava. [online]. [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/klasika/skladatele/_zprava/frantisek-skroup--1046514.

⁷⁷ Slavnost budovatelů socialismu v Pardubicích 26. srpna 1951. *Zář*. 9. srpna 1951, č. 32. Leták – vloženo jako příloha.

výročí narození v divadle v Pardubicích. Spoluúčinkovaly sbory *Pernštýna* a *Ludmily*. Herci pardubického divadla nastudovali zpěvohru *Fidlovačka* a požádali závodní klub Tesly, aby jim orchestr hrál k tomuto divadelnímu kusu doprovod. Ten vyhověl a sestavil dva soubory po 14 členech, které se střídaly v hudebním doprovodu. První představení bylo 18. října v Chrudimi, další 27. října v Pardubicích, poté následovala další města pardubického kraje. Zpěvohra měla velký úspěch a jen v Pardubicích se hrála více než 20x. Závěrem roku, 21. prosince, vystoupil orchestr na slavnostním večeru k narození Josifa Vissarionoviče Stalina se Smetanovou *Předehrou C dur* a *Předehrou* k opeře *Libuše*.⁷⁸

V lednu 1952 nastudovali herci městského divadla v Pardubicích veselohru Williama Shakespeare *Mnoho povyku pro nic*. Znovu požádali *Krajský symfonický orchestr* o hudební doprovod. Stejně, jako tomu bylo u *Fidlovačky*, byly ustanoveny dva soubory, které se střídaly. Veselohra se hrála v každém větším městě pardubického kraje. Z dalších účinkování to byl opět *Dráteník* 6. února v Pardubicích a *Prodaná nevěsta* 21. dubna v Pardubicích, 29. června v Hronově, 6. července v České Skalici, 20. července v Lanškrouně,⁷⁹ 13. listopadu opět v Pardubicích, 14. listopadu v Ústí nad Orlicí, 17. listopadu v České Třebové. 20. listopadu vystoupil *Krajský symfonický orchestr* v Ústí nad Orlicí v soutěži Lidové umělecké tvořivosti s *Předehrou 1812* Čajkovského a z velkých orchestrů se umístil na 1. místě. V roce 1952 byla orchestrem nejčastěji uváděna opera *Prodaná nevěsta* a nově byl nastudován pouze hudební doprovod k Shakespearově *Mnoho povyku pro nic*.⁸⁰

2.3 Orchester závodního klubu zaměstnanců Krajské správy spojů

V lednu 1953 se členové orchestru rozhodli, že skončí spolupráci se závodním klubem Revolučního odborového hnutí Tesla Pardubice a budou hrát pod hlavičkou závodního klubu zaměstnanců Krajské správy spojů. Tento jejich přestup napomohl k myšlence, že by mohla být utvořena vlastní opera. Myšlenka se stala skutkem. Orchester spolu se zpěváckými spolky *Pernštýn* a *Ludmila* utvořil *Lidovou operu zaměstnanců spojů*

⁷⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

⁷⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

⁸⁰ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (nestránkováno).

a 20. března zahájila opera svoji činnost uvedením díla Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta*.⁸¹ Tato opera byla hrána poté i v dubnu na zájezdu v Chocni⁸², 9. května v Radiopaláci v Praze, 17. května v Hlinsku a 1. srpna na Zimním stadionu v Pardubicích. Od 23. do 29. srpna hostuje *Lidová opera s Prodanou nevěstou* na Slovensku v rámci oslav Slovenského národního povstání v Liptovském Hrádku, Liptovském Mikuláši, Ružomberoku, Vyšných Hágách a Svitú.⁸³ Kromě *Prodané nevěsty* uvádí v roce 1953 *Lidová opera Tvrdé palice* Antonína Dvořáka a *V studni* Viléma Blodka. Členové orchestru spolupracují i s pardubickým divadlem, kde se podílí na hudební stránce *Lesní panny* Josefa Kajetána Tyla (hudba František Voves), *Othella* Williama Shakespeara (hudba František Voves), *Mladé gardy* Alexandra Fadějeva (hudba Jaroslav Lautner) a *Skandálu v obrazárně* Václava Jelínka (hudba Jaroslav Lautner).⁸⁴

Koncem roku 1953 začíná *Lidová opera* zkoušet operu Bedřicha Smetany *Hubička*. V této činnosti pokračuje i začátkem roku 1954. 21. února je opera premiérově uváděna v Chocni.⁸⁵ V Pardubicích ji mohou diváci shlédnout 5. a 16. března.⁸⁶ Dále je uvedena 11. dubna ve Vysokém Mýtě, 16. dubna v Pardubicích, 15. června v Chrudimi, 20. června v Týništi nad Orlicí a 27. června v Lanškrouně.⁸⁷ Mezi jednotlivými představeními *Hubičky* je uváděna *Prodaná nevěsta* v domovském městě Pardubice, ale i na četných zájezdech. V červenci odjíždí *Lidová opera* po roční odmlce na zájezd na Slovensko, kde je *Prodaná nevěsta* hrána ve Zvoleni, Banské Bystrici, Sliači a Svätom Kríži. Od srpna do listopadu 1954 se střídá uvádění představení *Prodané nevěsty s Hubičkou*. 25. prosince je uvedena premiéra operety *Mamzelle Nitouche* za režiséřského vedení Míly Veverky, dirigování Jana Douši a výpravě Jiřího Vopršala.⁸⁸ Následující den je opereta uvedena na zájezdu v Chrudimi.⁸⁹

S nastudováním *Mamzelle Nitouche* nehraje *Lidová opera* od ledna do června 1955 v podstatě žádné jiné představení. Zájezdová představení začínají v lednu v Holicích

⁸¹ Lidová opera v Pardubicích zahájila. *Zář.* 24. března 1953, č. 24, s. 3. (bez uvedení autora).

⁸² BRŮNOVÁ, J. „Prodaná nevěsta“ v Chocni. *Zář.* 28. dubna 1953, č. 34, s. 3.

⁸³ Lidová opera zaměstnanců spojů na Slovensko. *Zář.* 21. srpna 1953, č. 97, s. 6. (autor neuveden).

⁸⁴ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*.

⁸⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (neustránkováno).

⁸⁶ FRYČ, J. A. Smetanova „Hubička“ v podání Lidové opery. *Zář.* 12. března 1954, č. 21. (strana neuvedena).

⁸⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Kronika Pardubické Filharmonie*. (neustránkováno).

⁸⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (neustránkováno).

⁸⁹ *Zář.* 7. ledna 1955, č. 2. (název, autor, strana neuvedeno).

a končí 22. května v České Skalici.⁹⁰ 7. června je premiéra opery Giuseppe Verdiho *La traviata* v režii Otakara Bartoše, výpravě ing. arch. Jiřího Vopršala a za dirigování Jana Douši.⁹¹ Nastudování této opery se rozšiřuje repertoár *Lidové opery* o další hudební dílo, s kterým se prezentuje na domácím pódiumu i na zájezdech. Z významnějších akcí to je například vystoupení na Pardubickém operním létu 26. a 27. srpna.⁹² Následují znovu zájezdy i domácí představení s nastudovanými operami, a to i v roce 1956. V tomto roce však dochází k další významné události v existenci souboru. Orchester, který hrál doposud pod hlavičkou závodního klubu zaměstnanců spojů, se rozhodl ukončit svoji činnost pod tímto odborem z existenčních důvodů. Směrnice o závodních klubech nedovolovaly účinkujícím pod záštitou klubů pobírat jakoukoliv úplatu za svůj výkon. Je proto rozhodnuto, že orchestr bude dále vystupovat pod záštitou Parku kultury a oddechu Pardubice a bude rozdělen na čtyři sekce: smyčcový, taneční (jazzový), estrádní a divadelní. Dirigenty orchestru byli zvoleni Jaroslav Lautner, Jan Douša a František Voves. Tím spolupráce s *Lidovou operou* ale nekončí. Orchester vystupuje pod novým názvem – *Orchestr Parku kultury a oddechu Pardubice*, uvádí v menší míře samostatné koncerty, spolupracuje nadále s *Lidovou operou*, podílí se hudebním doprovodem na vystoupeních členů městského divadla a spolupracuje i s jinými hudebními tělesy.⁹³ Činnost orchestru pokračuje ve stejném duchu i po celý rok 1957. Koncem tohoto roku si však hudebníci začínají uvědomovat, že původní záměr, kterým mělo být uvádění samostatných koncertů, není již naplněn. O tom, že v Pardubicích začínají chybět koncerty klasické i soudobé hudby, se můžeme dočíst i v dobovém tisku.⁹⁴ Bylo rozhodnuto vytvořit nové těleso, které bylo nazváno *Krajský symfonický orchestr* za řízení dirigenta Antonína Šimečka. Šimeček s hudebníky znovu nastudoval Smetanovu *Předehru k Libuši* a pochod Víta Nejedlého *Vítězství bude naše*. K těmto dvěma skladbám přidal *Husitskou* Antonína Dvořáka. S těmito třemi hudebními díly se představil nově ustanovený *Krajský symfonický orchestr* poprvé před publikem v dubnu 1958. Orchester nacvičuje zhruba 3x do měsíce v sále Hudební školy. Četnost zkoušek je však pro činnost orchestru nedostačující. Začátkem roku 1959 se Šimeček snaží rozšířit repertoár orchestru nastudováním *Slovácké suity* Vítězslava Nováka, doprovodem k *Houslovému koncertu*

⁹⁰ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

⁹¹ ŠTOL, I. Lidová opera uvedla Verdiho „Traviatu“. *Zář*. 17. června 1955, č. 48, s. 5.

⁹² Pardubické operní léto. *Zář*. 12. srpna 1955, č. 64, s. 5. (autor neveden).

⁹³ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (nestránkováno).

⁹⁴ Co ještě chybí pardubickému kulturnímu životu. *Zář*. 10. ledna 1958, č. 3, s. 5. (autor neveden).

Niccola Paganiniho a Georga Friedricha Händela *Concerto grosso*. Tato samostatná díla chce orchestr uvést na svých podzimních koncertech. S *Lidovou operou* se vrací k opětovnému nastudování Piskáčkova *Tuláka*. Činnost orchestru je velmi rozsáhlá a časová náročnost si vybírá svou daň. Orchestr potřebuje další posily.⁹⁵ Ze samostatných koncertů orchestru ve druhém pololetí roku 1959 je to dvakrát koncert v Přelouči, koncert na dožínkových slavnostech na Kunětické hoře, v Ústí nad Orlicí koncert k zahájení Měsíce Československo-sovětského přátelství. S *Lidovou operou* je uváděn *Tulák* (v Pardubicích 23. listopadu)⁹⁶ a s dirigentem Jaroslavem Lautnerem je připravován nový program k oslavám 50 let vzniku divadla v Pardubicích, které se uskuteční v roce 1960.

2.4 Symfonický orchestr města Pardubic

8. ledna 1960 uvádí orchestr slavnostní koncert k 50 letům vzniku divadla v Pardubicích. Na programu jsou díla Vojtěcha Lautnera, Václava Jana Tomáška, Stanislava Macha, Zdeňka Fibicha, Emila Františka Buriana a Michaila Ivanoviče Glinky. Koncert měl původně řídit Jaroslav Lautner. Vzhledem k jeho zdravotní indispozici jej zastoupil Antonín Šimeček.⁹⁷ V rámci oslav 50 let divadla uvádí ještě orchestr ve spolupráci s *Lidovou operou* 11. ledna operu *Hubička*.⁹⁸ Po těchto vystoupeních se orchestr připravuje na koncerty květnových oslav osvobození, kdy by měly být na programu další nově nastudované skladby, mezi kterými dominují Smetanův *Tábor* a *Blaník*.⁹⁹ Znovu je uváděna Verdiho *La traviata*¹⁰⁰ a Piskáčkův *Tulák*¹⁰¹. V roce 1960 dochází k novému uspořádání krajů v Československu. Pardubice přestávají být krajským městem – tím se stává Hradec Králové. Tato změna se dotkla i *Krajského symfonického orchestru*, který opět začíná pracovat pod záštitou Parku kultury a oddechu Pardubice pod názvem *Symfonický orchestr města Pardubic*. Z nastudovaných představení je nejčastěji v tomto roce uváděn *Tulák*.

⁹⁵ Krajský symfonický orchestr opět zahajuje. *Zář.* 14. srpna 1959, č. 65, s. 5. (autor neveden).

⁹⁶ FRYČ, J. A. Opereta Tulák na pardubickém jevišti. *Zář.* 1. prosince 1959, č. 105, s. 3.

⁹⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (neustráňováno).

⁹⁸ Lidová opera uvedla Hubičku. *Zář.* 16. ledna 1960, č. 6, s. 5. (autor neveden).

⁹⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. Plakát – *Program koncertu Krajského symfonického orchestru*.

¹⁰⁰ Verdiho Traviata v Pardubicích po druhé. *Zář.* 8. dubna 1960, č. 2, s. 3. (autor neveden).

¹⁰¹ Úspěšné představení. *Zář.* 12. dubna 1960, č. 3, s. 3. (autor neveden).

Od ledna 1961 se orchestr připravuje na koncert k 40. výročí založení Komunistické strany Československa, který se uskutečnil 10. dubna a na programu jsou díla Františka Ignáce Tůmy, Antonína Dvořáka, Karla Stamitze a Lubora Bártý.¹⁰² Ještě před tímto koncertem je 1. dubna uvedena k oslavám i opera *Prodaná nevěsta*.¹⁰³ 15. května je uskutečněn slavnostní koncert v městském divadle k výročí založení KSČ s *Pochodem pětiletky* Emila Františka Buriana, *Jen dál* Stanislava Macha, *Leninův prapor* Jana Kapra, *Uhodila naše hodina* Bedřicha Smetany, *Píseň o hedvábném šátku* a *Píseň o straně* Jana Seidela.¹⁰⁴ *Symfonický orchestr města Pardubic* vystupuje v tomto roce na dalších kulturních akcích se samostatnými koncerty a také s již nastudovanými staršími hudebními kusy – většinou ve spolupráci s *Lidovou operou*.¹⁰⁵ V lednu 1962 spoluúčinkuje při oslavách 100 let založení zpěváckého spolku *Pernštýn*,¹⁰⁶ v květnu se účastní slavnosti sborů pardubického okresu,¹⁰⁷ poté je to ještě koncert v Holicích, Rosicích a koncert na zahájení Filmového festivalu pracujících. Potom činnost orchestru stagnuje a posléze orchestr zaniká.¹⁰⁸

2.5 Pardubický symfonický orchestr Východočeských chemických závodů Synthesia

Začátkem roku 1963 vzniká myšlenka ředitele Východočeského divadla Miloslava Drahoše a ředitele hudební školy v Ohrazenicích Vlastislava Troušila, aby vzniklo nové hudební těleso, které by mělo zřizovatele, který jej bude podporovat. Zřizovatel v podobě závodního klubu Východočeských chemických závodů Synthesia Semtín přistoupil na tuto myšlenku a pod jeho záštitou se začalo na jaře 1963 scházet několik hudebníků. První překážkou bylo scházení se v závodním klubu v Ohrazenicích, kam bylo z Pardubic špatné dojíždění. Byly proto hledány nové prostory ke zkouškám. Ty byly nakonec propůjčeny Ředitelstvím Pedagogického institutu v Pardubicích.¹⁰⁹

¹⁰² Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. Plakát – *Slavnostní koncert k 40. Výročí založení Komunistické strany Československa*.

¹⁰³ *Zář*. 31. března 1961, č. 26, s. 2. (autor, ani název neúveden).

¹⁰⁴ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. Plakát – *Zpíváme straně*.

¹⁰⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (neustránkováno).

¹⁰⁶ Sto let Pernštýna. *Zář*. 19. ledna 1962, č. 6, s. 3. (autor neúveden).

¹⁰⁷ Sto let pěveckých slavností. *Zář*. 5. května 1962, č. 36, s. 3. (autor neúveden).

¹⁰⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Filharmonie Pardubice. Č. fondu 2283. *Orchestr PKO Pardubice*. (neustránkováno).

¹⁰⁹ Vzkříšení symfonické hudby? *Zář*. 12. listopadu 1963, č. 91, s. 3. (autor neúveden).

Z několika málo hudebníků se orchestr v říjnu rozrůstá na 46 členů. Mezi nimi je mnoho bývalých členů *Symfonického orchestru města Pardubic*. Nový orchestr nese nejprve název *Komorní orchestr*, později je přejmenován na *Pardubický symfonický orchestr Východočeských chemických závodů Synthesia*.¹¹⁰ 10. února se představuje symfonický orchestr publiku koncertem v divadle v počtu 47 členů. Na programu je *Předehra k Figarově svatbě* a *Klavírní koncert d moll* od Wolfganga Amadea Mozarta a *Symfonie č. 2 D dur* a *Prometheus* Ludwiga van Beethovena za dirigentského vedení Miloslava Drahoše.¹¹¹ Velmi pochvalně se o tomto koncertu vyjadřuje Jaroslav Antonín Fryč v *Záři* z 18. února.¹¹² Po tomto „zahajovacím“ koncertu účinkuje orchestr 22. března na instruktáži amatérských dirigentů ukázkou práce dirigenta s orchestrem na Mozartově *Figarově svatbě* a Beethovenově *2. symfonii*.¹¹³ 8. června vystupuje orchestr s dirigentem Luďkem Lukešem na koncertu v kulturním domě v Pardubicích na Dukle. Uvedena jsou díla Henryho Purcella, Vojtěcha Jírovce, Jana Bedřicha a Benjamina Brittena.¹¹⁴ Následuje prázdninová přestávka, po které vystupuje orchestr s koncertem 22. září na Dnech chemiků. Na pořadu jsou díla Wolfganga Amadea Mozarta, Ludwiga van Beethovena a Christopa Willibalda Glucka.¹¹⁵ Posluchače zaujal nejvíce podáním Mozartovy *Symfonie KV 319* a přidavkem předehry k *Donu Juanu*.¹¹⁶ 22. října je orchestr pozván Parkem kultury a oddechu Hradec Králové k uvedení dvou koncertů pro školy. Po tomto zájezdu se pilně nacvičují nové skladby, které chtějí hudebníci předvést na představeních v roce 1965. Začátkem roku 1965 začíná spolupráce s rozhlasovým studiem v Hradci Králové. Na setkání zástupců obou stran je domluveno, že orchestr by mohl 3x ročně ve studiu natáčet. První natáčení by mohlo proběhnout v březnu tohoto roku. 1. února vystupuje orchestr s koncertem v kulturním domě Dukla za řízení Miloslava Drahoše a jsou uvedeny skladby Johanna Sebastiana Bacha *Koncert E dur pro housle a smyčcový orchestr*, Jiřího Antonína Bendy *Pygmalion* a Ludwiga van Beethovena *Symfonie č. 7 A dur*

¹¹⁰ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. *Kronika (1964-1969)*, s. 1.

¹¹¹ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Program koncertu*.

¹¹² FRYČ, J. A. Debut nového symfonického orchestru. *Zář*. 18. února 1964, č. 7, s. 3.

¹¹³ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. *Kronika (1964-1969)*, s. 11.

¹¹⁴ FRYČ, J. A. Důstojné zahájení na Dukle. *Zář*. 23. června 1964, č. 25. (strana neuvedena)

¹¹⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Program koncertu na závěr Dnů chemiků 1964*.

¹¹⁶ FRYČ, J. A. Hudba k závěru dnů chemiků. *Zář*. 29. září 1964, č. 39. (strana neuvedena).

op. 92.¹¹⁷ S tím samým koncertem vystupuje v Okresním osvětovém domě v Chrudimi 15. února.¹¹⁸ Hned po chrudimském koncertu se začíná dirigent Luděk Lukeš připravovat s orchestrem na další velký koncert, který se konal v květnu, a to s nastudováním nového programu. Mezi probíhajícími zkouškami spoluúčinkují hudebníci ještě s *Lidovou operou* v *Prodané nevěstě* a *Traviatě* a také s *Vysokoškolským uměleckým souborem*. Pro velký pracovní nápor musí orchestr odřící plánované natáčení v rozhlase v Hradci Králové a několik dalších vystoupení.¹¹⁹ Koncert se koná 24. května v sále kulturního domu na Dukle. Na programu je *Symfonie D dur* Jana Huga Václava Voříška, *Sonatina* Eugena Suchoně, *Nešťasná vojna* Vítězslava Nováka, *Z českých luhů a hájů* Bedřicha Smetany.¹²⁰ Spolu s *Pardubickým Symfonickým orchestrem* vystoupily pěvecké sbory *Pernštýn*, *Ludmila* a *Suk*. Jaroslav Antonín Fryč se velice pochvalně o tomto vystoupení vyjadřuje v dobovém tisku.¹²¹ Následují další zkoušky na koncert v září uskutečněném při Dnech chemiků. Koncert je opět v sále kulturního domu Dukla a na programu za dirigování Miloslava Drahoše jsou skladby Ludwiga van Beethovena *Předehra ke Goethově tragédii Egmont op. 84, I. klavírní koncert C dur, op. 15* a *Symfonie č. 7 A dur, op. 92*.¹²² Po tomto vystoupení se hudebníci připravují na sezónu v roce 1966. První koncert v roce 1966 je odehrán v městském divadle v Hradci Králové pod dirigentským vedením Ludka Lukeše s programem: Felix Mendelssohn-Bartholdy *Hebridy*, Wolfgang Amadeus Mozart *Koncert G dur*, Jan Bedřich *Serenáda pro smyčcové nástroje, flétnu a hoboj*, Jan Hugo Voříšek *Symfonie D dur*.¹²³ Po koncertě v Hradci Králové začíná dirigent Lukeš připravovat koncert v Pardubicích. Má být uveden v březnu. Kromě již uvedených nastudovaných skladeb, měla být uvedena skladba Jana Bedřicha pro dechové nástroje, klavír a bicí. Tato skladba však ještě začátkem března nebyla dokončena a orchestr musel vynaložit značné finanční prostředky k jejímu opisování. Dirigent Drahoš mezitím nacvičoval se smyčcovým orchestrem *Stabat mater*,

¹¹⁷ FRYČ, J. A. Koncert Symfonického orchestru VCHZ. *Zář*. 9. února 1965, č. 6. (strana neuvedena).

¹¹⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Pardubický Symfonický orchestr VCHZ ZK ROH Synthesia*.

¹¹⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. *Kronika (1964-1969)*, s. 28.

¹²⁰ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Pardubický symfonický orchestr VCHZ ZK ROH Synthesia*.

¹²¹ FRYČ, J. A. „Náš symfonický orchestr“ a Z pohádky do pohádky. *Zář*. 1. června 1965, č. 22. (strana neuvedena).

¹²² Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Pardubický symfonický orchestr VCHZ ZK ROH Synthesia*.

¹²³ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *XI. abonentní cyklus koncertů. Symfonický orchestr VCHZ Synthesia Pardubice*.

kteřá měla být uvedena na podzim.¹²⁴ Koncert se konal 28. března s programem: Pavel Vranický *Předehra C dur*, Wolfgang Amadeus Mozart *Koncert č. 3 G dur pro housle a orchestr*, Jan Bedřich *Symfonieta*, Felix Mendelssohn-Bartholdy *Hebridy*.¹²⁵ Jaroslav Antonín Fryč v *Záři* uvádí, že výkon orchestru by se mohl srovnávat s kterýmkoliv orchestrem profesionálním.¹²⁶ V květnu ještě orchestr účinkuje v Hradci Králové na instruktáži dirigentů amatérských orchestrů¹²⁷ a v Sokolovně v Pardubičkách k oslavě 45. výročí založení tamní organizace Komunistické strany Československa.¹²⁸ Začíná se intenzívně zkoušet Dvořákova *Stabat mater*. Toto dílo je uvedeno v Pardubicích 24. října, v Chrudimi 14. listopadu, 21. listopadu v Hradci Králové,¹²⁹ 12. prosince v Náchodě¹³⁰ za spoluúčasti pardubických pěveckých sborů *Pernštýn*, *Ludmila*, *Suk*, sboru *Smetana* z Hradce Králové a sboru *Hron* z Náchoda se sólisty Květou Baďurovou, Ruženou Drahošovou, Jindrou Štěrbáčkovou, Jana Hamplovou, Bohumírem Bartošem, Miroslavem Mikuleckým a členem opery Národního divadla Karlem Kalašem.¹³¹ Na jevišti účinkovalo celkem 150 zpěváků, které doprovázel 50 členný orchestr. Za všechny kritiky vyjadřující se k vystoupení pochvalně můžeme zmínit kritiku Jaroslava Antonína Fryče, který nešetří ve svém článku chválou.¹³² Pro velký úspěch se hraje *Stabat mater* v Hradci Králové znova 20. února 1967. Hudebníci se také připravují na koncert v květnu, který by měl být uskutečněn v rámci Dnů chemiků.¹³³ Dny chemiků jsou však posunuty pořadatelem na podzim, ale koncert se koná – opět v kulturním domě na Dukle, a sice 29. května. Uvedena je *Symfonie B dur* Wolfganga Amadea Mozarta, *Suita h moll*

¹²⁴ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. *Kronika (1964-1969)*, 49.

¹²⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Pardubický symfonický orchestr VCHZ ZK ROH Synthesia*.

¹²⁶ FRYČ, J. A. Třikrát z hudebního života Pardubic. *Zář*. 5. dubna 1966, č. 14. (strana neuvedena).

¹²⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. *Kronika (1964-1969)* s. 53.

¹²⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Slavnostní koncert Pardubického Symfonického orchestru ZK VCHZ Synthesia Semtín, na počest 45. výročí založení KSČ*.

¹²⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *3. koncert XII. abonentního cyklu A. Dvořák: Stabat mater*.

¹³⁰ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Antonín Dvořák: Stabat mater. Oratorium pro sóla, sbor a orchestr op. 28. K uctění 125. výročí skladatelova narození*.

¹³¹ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Antonín Dvořák. Stabat Mater op. 58 (k 125. výročí narození)*.

¹³² FRYČ, J. A. *Stabat mater*. *Zář*. 28. října 1966, č. 61. (strana neuvedena).

¹³³ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. *Kronika (1964-1969)*, s. 82.

Johanna Sebastiana Bacha a *Symfonie* č. 3 Felixe Mendelssohna-Bartholdyho.¹³⁴ Pro své vynikající výkony je orchestr požádán, aby se v červnu zúčastnil Smetanovy Litomyšle a doprovázel zde spojené pěvecké spolky z celého východočeského kraje. Z důvodů velké absence členů orchestru (nechtěli se na této akci dobrovolně podílet), musí být doplněn hudebníky z Hradce Králové, Chrudimi, Vysokého Mýta a České Třebové. Další koncert orchestru měl být uskutečněn v listopadu 1967, ale vzhledem k neustálému překládání termínu pořadateli, nebyl uskutečněn. Hudebníci se připravují na koncert, který má být uskutečněn 25. března 1968 s novým programem.¹³⁵ Nastudována je *Kouzelná flétna* a *Symfonie g moll* Wolfganga Amadea Mozarta a *Symfonie G dur* Antonína Dvořáka. Koncert diriguje Miloslav Drahoš.¹³⁶ Následuje doprovázení *Vysokoškolského uměleckého souboru* na Festivalu akademických sborů a 6. května zájezd do Hradce Králové, kde je uveden stejný koncert, jako byl v březnu v Pardubicích.¹³⁷ Následuje prázdninová odmlka a soubor se schází k novým zkouškám v září.¹³⁸

Hudební výkony neprofesionálního tělesa, kterým byl *Pardubický symfonický orchestr*, jen utvrzovaly v polovině 60. let pardubické funkcionáře o nutnosti vytvoření profesionálního hudebního tělesa. V roce 1967 byl vyzván Václav Rabas, Milan Stříteský (oba ředitelé lidových škol umění), Vlastislav Novák (sbormistr Vysokoškolského uměleckého souboru) a Luděk Lukeš (dirigent Pardubického komorního orchestru) k posouzení, o jaké hudební těleso by se mělo jednat. Zda pouze profesionální orchestr, či k němu vytvořit i operní soubor. Návrh výše uvedených odborníků zněl, aby byl vytvořen pouze komorní orchestr s ohledem na ekonomické hledisko. V roce 1968 je tento návrh Odborem kultury Východočeského Krajského národního výboru schválen. 27. května 1969 došlo na plenárním zasedání Východočeského krajského národního výboru ke zřízení *Východočeského komorního orchestru* (v roce 1970 byl přejmenován na *Východočeský státní komorní orchestr*), který působí v Pardubicích do dnešních dnů.¹³⁹ Dnes nese těleso název *Komorní filharmonie Pardubice*

¹³⁴ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Koncert Pardubického Symfonického orchestru ZK ROH VCHZ*.

¹³⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. *Kronika (1964-1969)*, s. 87.

¹³⁶ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *Pardubický symfonický orchestr ZK ROH VCHZ*.

¹³⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. Plakát – *4. koncert XII. HHJ. Pardubický symfonický orchestr ZK ROH VCHZ*.

¹³⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice. Č. fondu 2284. *Kronika (1964-1969)*, s. 92.

¹³⁹ VÍTEK, B. *15 let Východočeského Státního komorního orchestru*. Rukopis, s. 19-20.

3 DIVADLO

V roce 1880 byly Pardubice již poměrně velkým městem a mezi obyvateli vzrůstala potřeba většího kulturního vyžití. Tu zajišťovaly hudební a taneční akce a vystoupení divadelních ochotníků. Protože ochotníci neměli svoji budovu ke stálému vystupování, rozhodli se pardubičtí zastupitelé k výstavbě divadla. Přestože byl založen Spolek pro zřízení divadelního domu v Pardubicích, až do roku 1903 nebyly učiněny žádné podstatnější kroky k výstavbě divadla. Radní města povolali pražského architekta Antonína Balšánka (všestranně nadaný architekt, mezi jeho nejznámější realizovaná díla patří například Obecní dům v Praze, most Legií v Praze, městské divadlo v Plzni, Muzeum hlavního města Prahy)¹⁴⁰ a požádali jej o vypracování projektu na budovu městského divadla. Architekt Balšánek vypracoval dvě studie. Byla vybrána varianta, která byla levnější a měla větší kapacitu diváckých míst.

V květnu 1907 byl položen základní kámen stavby divadla, která trvala dva a půl roku. K slavnostnímu otevření divadla došlo 11. prosince 1909 představením *Poutník* od Karla Maška. Otevření se zúčastnily i některé známé osobnosti. Mezi jinými to byl například hudební skladatel Karel Kovařovic, bratři Mrštíkové, český dramatik, prozaik a divadelní historik František Adolf Šubert a další.¹⁴¹ Následující den byla pod taktovkou kapelníka Václava Lautnera provedena opera Bedřicha Smetany *Hubička*. Opera byla obsazena převážně ochotníky z pardubických pěveckých spolků *Ludmila* a *Pernštýn*.¹⁴²

Divadlo bylo v provozu od svého slavnostního otevření až do roku 1944, kdy byla nacisty uzavřena všechna česká divadla. Činnost byla obnovena až po ukončení druhé světové války v květnu 1945.¹⁴³

¹⁴⁰ Archiveb.cz – Antonín Balšánek. *archiweb.cz* [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 2019-05-12]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/antonin-balsanek>.

¹⁴¹ BRONCOVÁ, D. (ed.) *Kniha o městě Pardubice*. Praha: Milpo media, 1999, s. 21, 22. ISBN 80-86098-12-5.

¹⁴² JIŘÍK, J.; MOHYLOVÁ, V.; SYROVÁTKA, T.; ŠOTKOVSKÁ, J.; VODIČKA, L. *Před oponou, za oponou: osobnosti Východočeského divadla Pardubice 1909-2009*. Vyd. 2. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2014, s. 14. ISBN 978-80-904883-2-8.

¹⁴³ CÍSAŘ, J.; MOHYLOVÁ, V. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002, s. 83. ISBN 80-238-9325-4.

3.1 Od osvobození do roku 1948

Po skončení druhé světové války v roce 1945 musel dosavadní ředitel Karel Jičínský 17. května ze své funkce odstoupit pro své údajné způsoby „soukromého kapitalistického podnikatele“. Názor na obsazení vedoucích pozic v divadle se různil. Byl proto ustaven závodní výbor v čele s hercem a režisérem Karlem Šálkem a na místo ředitele byl jmenován spisovatel a dramatik Karel Rudolf Krpata (k oslavám 600 let založení města Pardubic napsal hru z domácího prostředí *Mistr ostrého meče*, za kterou obdržel Svatoborovu cenu z Randova fondu a která byla zfilmována pod názvem *Počestné paní pardubické*).¹⁴⁴ Krpata se však chtěl stát i uměleckým šéfem činohry, což v hereckém souboru vyvolalo konflikt a proto byl požádán, aby na svoji funkci rezignoval. Místo něho byl zvolen prozatímně herec a režisér Miloslav Holub, který ve funkci setrval až do roku 1948.¹⁴⁵ Interním dramaturgem divadla se stal pardubický knihovník Zdeněk Vavřík, který s divadlem jako dramaturg spolupracoval již v letech 1941 – 1944 (v roce 1944 byl totálně nasazen na práce v továrně na výbušniny Explosia v Semtíně).¹⁴⁶ Zdeněk Vavřík setrval v pardubickém divadle jako dramaturg až do roku 1955.¹⁴⁷

Ministerským výnosem bylo v červnu 1945 Městskému národnímu výboru v Pardubicích nařízeno, aby se pardubické divadlo omezilo jen na činohru. Operetní soubor neměl být obnoven. Tato kompetence přešla na liberecké divadlo. Pardubické divadlo mělo působit se svými představeními i v dalších městech východočeského kraje, mezi která patřila: Litomyšl, Vysoké Mýto, Holice, Přelouč, Chrudim, Heřmanův Městec, Hradec Králové, Skuteč, Nasavrky, Hlinsko a Polička. Byla to největší oblast působení, jaká kdy byla východočeskému divadlu do té doby přiřazena. Zřejmě k rozloze svého působení chtělo vedení divadla zdůraznit svoji funkci oblastního divadla východních Čech

¹⁴⁴ Databáze českého amatérského divadla. Karel Krpata. *DbČAD - Databáze českého amatérského divadla (amatérské divadlo v ČR)* [online]. [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=1881>.

¹⁴⁵ CÍSAŘ, J.; MOHYLOVÁ, V. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002, s. 84. ISBN 80-238-9325-4.

¹⁴⁶ PEŠTA, P. Zdeněk Vavřík. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1188>.

¹⁴⁷ JIŘÍK, J.; MOHYLOVÁ, V.; SYROVÁTKA, T.; ŠOTKOVSKÁ, J.; VODIČKA, L. *Před oponou, za oponou: osobnosti Východočeského divadla Pardubice 1909-2009*. Vyd. 2. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2014, s. 65. ISBN 978-80-904883-2-8.

a přijalo proto název *Východočeské národní divadlo – VND*.¹⁴⁸ Do činoherního angažmá přišli noví mladí herci jako Josef Vinklář, Slávka Budínová a Miroslav Macháček.

Pardubické divadlo představuje na svém pódiu nejen herecký soubor z Pardubic, ale i soubory z jiných částí naší vlasti, včetně hudebníků a umělců domácích i zahraničních. Mezi prvními, kteří hostovali v pardubickém divadle, byly pardubické pěvecké sbory *Pernštýn* a *Ludmila*, které uspořádaly 23. října 1945 koncert ke stým narozeninám Josefa Václava Sládka. Ženský pěvecký spolek *Ludmila* zpíval za řízení Antonína Vendla a mužský pěvecký spolek *Pernštýn* za řízení sbormistra Jana Douši. Dále vystoupil tenorista Otakar Bartoš, sopranistka Marie Friedová a basista Jiří Šerf. Klavírní doprovod měl střídavě Jaroslav Antonín Fryč a Jaroslav Lautner.¹⁴⁹ U příležitosti květnových oslav v roce 1946 byla v pardubickém divadle uvedena zpěváckým spolkem *Pernštýn* opera Bedřicha Smetany *Tajemství* v režii Jaroslava Antonína Fryče a ve výpravě Dr. Karla Jičínského.¹⁵⁰ Ten samý rok oslavoval zpěvácký spolek *Pernštýn* 85. výročí svého založení a na počest tohoto významného jubilea byla opera uvedena v divadle celkem šestkrát. Vítka zpíval Otakar Bartoš, v roli Kaliny hostovali sólisté opery Národního divadla v Praze Zdeněk Otava a Theodor Šrubař za střídavého řízení Jana Douši a Jaroslava Lautnera – dirigenta *Pardubické filharmonie*.¹⁵¹ 10. května 1946 byl v městském divadle uspořádán *Večer hudební školy*. Diváci vyslechli klavírní a houslové skladby českých a ruských autorů, sólový zpěv, dětský pěvecký sbor a recitaci.¹⁵² V rámci hostování Zemské opery z Liberce mohli pardubičtí diváci shlédnout v době od 11. do 21. června 1946 operu Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta*, balet Petra Iljiče Čajkovského *Labutí jezero*, operu *Rusalka* Antonína Dvořáka, *Šárku* Zdeňka Fibicha, *Hubičku* Bedřicha Smetany, *Evžena Oněgina* Petra Iljiče Čajkovského a *Dalibora* Bedřicha Smetany.¹⁵³ O hostování v pardubickém divadle v letech 1947 a 1948 se nedochovaly prakticky žádné zprávy. Určitě zde však nepůsobil jen pardubický soubor, ale divadlo bylo využíváno i dalšími umělci, tak jak tomu bylo v předchozích i v následujících letech. Kratičkou zprávou se můžeme jen dozvědět, že 10. dubna 1948 byly v Pardubicích zahájeny *První pardubické divadelní hry*. Jednalo se o soutěž

¹⁴⁸ CÍSAŘ, J.; MOHYLOVÁ, V. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002, s. 84. ISBN 80-238-9325-4.

¹⁴⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Mužský pěvecký spolek Pernštýn Pardubice. Č. fondu 633. Plakát – *Koncert k stým narozeninám Josefa Václava Sládka*.

¹⁵⁰ Promenádní koncert. *Rudá Zář*. 19. dubna 1946, č. 16, s. 3. (autor neuveden).

¹⁵¹ BARTOŠ, O. *Šedesát let zájmové umělecké činnosti*. Rukopis, s. 13.

¹⁵² *Večer hudební školy*. *Rudá Zář*. 5. května 1946, č. 19, s. 5. (autor neuveden).

¹⁵³ Zájezd Zemské opery z Liberce. *Rudá Zář*. 31. května 1946, č. 22, s. 4. (autor neuveden).

divadelních ochotníků, ale zpráva nikde neudává, zda tato soutěž probíhala v tehdejších Východočeském národním divadle, nebo v jiných prostorách.¹⁵⁴

Po únoru 1948 jsou divadla řízena státními orgány. Z hlediska ekonomického jim to přináší jisté zabezpečení, ale stát po nich chce, aby ve svém repertoáru šířily a propagovaly oficiální ideovou politiku a zejména vůdčí sílu Komunistické strany Československa.¹⁵⁵ V březnu byl Ústavodárným národním shromážděním přijat nový divadelní zákon, byla rozpuštěna Ústřední divadelní komise a v Pardubicích byl ze své funkce odvolán ředitel divadla Miloslav Holub.¹⁵⁶ Na dobu jednoho roku jej vystřídal Josef Srch.¹⁵⁷ *Východočeské národní divadlo* bylo přejmenováno na *Městské oblastní divadlo*.¹⁵⁸

3.2 Divadelní činnost Východočeského divadla Pardubice v letech 1949 – 1959

Na začátku divadelní sezóny 1948 – 1949 nese pardubické divadlo název *Městské oblastní divadlo*. Pod tímto názvem však nevystupuje dlouho. Od sezóny 1952 se po zřízení Pardubického kraje stává na dvě divadelní sezóny *Krajským oblastním divadlem* a od roku 1954 se mění název divadla na *Východočeské divadlo*.¹⁵⁹

Vlivem únorových událostí v roce 1948 a s nástupem Komunistické strany Československa do čela vlády nastávají změny, které se týkají i divadel. Je vyvíjen tlak, aby divadla zastávala ideologickou funkci a propagovala komunistické hnutí. V roce 1949 je Josef Srch odvolán z funkce ředitele a na jeho místo nastupuje Antonín Strnad.¹⁶⁰ Ten se snaží sestavit repertoár tak, aby mu jej představitelé Komunistické strany Československa schválili. Mimo klasická činoherní představení nastudovali herci

¹⁵⁴ PALEČEK, J. *Malá kronika Pardubicka 20. století*. Klub přátel Pardubicka, 2010, s. 73.

¹⁵⁵ CÍSAŘ, J.; MOHYLOVÁ, V. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002, s. 87. ISBN 80-238-9325-4.

¹⁵⁶ JIŘÍK, J.; MOHYLOVÁ, V.; SYROVÁTKA, T.; ŠOTKOVSKÁ, J.; VODIČKA, L. *Před oponou, za oponou: osobnosti Východočeského divadla Pardubice 1909-2009*. Vyd. 2. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2014, s. 67. ISBN 978-80-904883-2-8.

¹⁵⁷ ŠIBÍČKOVÁ, J. Osobnosti. Josef Srch. *Internetová encyklopedie dějin Brna*. [online]. [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2534.

¹⁵⁸ CÍSAŘ, J.; MOHYLOVÁ, V. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002, s. 88. ISBN 80-238-9325-4.

¹⁵⁹ CÍSAŘ, J.; MOHYLOVÁ, V. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002, s. 88. ISBN 80-238-9325-4.

¹⁶⁰ LOPOUR, J. Česko-Slovenská filmová databáze. *Antonín Strnad* [online]. [cit. 2019-05-12]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/27699-antonin-strnad/?biography=17664>.

pardubického divadla sovětskou zpěvohru *Píseň jara* od Viktora Guseva. Hráli a zpívali pod taktovkou Jaroslava Lautnera, za režisérského vedení Míly Veverky. Neuvedený autor ve svém článku v dobovém tisku píše, že písně o lásce sovětských lidí k milované Moskvě byly podány nenásilnou formou operety a pardubické publikum je přijalo nadšeně. Herci spolu s režisérem a dirigentem dokázali, že i tvorba sovětských autorů dokáže být podána zajímavou formou.¹⁶¹ K velkému rozmachu dochází právě v padesátých letech 20. století, kdy většina divadel zaznamenává útlum. K největšímu „boomu“ dochází v roce 1953, kdy se stává uměleckým ředitelem Karel Novák (v šedesátých letech byl až do své smrti uměleckým ředitelem Divadla E. F. Buriana v Praze),¹⁶² uměleckým šéfem Zdeněk Bittl (v letech 1972 – 1980 byl ředitelem Východočeského divadla v Pardubicích)¹⁶³ a režisérem Míla Veverka. Novák se snaží stavět repertoár především na klasice.

3.3 „Hudební hosté“ ve Východočeském divadle Pardubice v letech 1949 – 1959

Ve dnech, kdy pardubický divadelní soubor na své domovské scéně nevystupoval, buď z důvodů přestávky, nebo hostování v jiných městech, bylo divadlo využíváno domácími i zahraničními hosty, kteří předváděli pardubickému publiku umění svých zemí. Například v květnu 1952 přijel do Pardubic umělecký soubor mládeže Čínské lidové republiky a v jeho podání diváci shlédli ukázkou čínských lidových písní a tanců. Jednalo se pouze o jedno vystoupení.¹⁶⁴

9. února 1954 hostovali ve Východočeském divadle sólisté Národního divadla Praha s áriemi z opery *La traviata* Giuseppe Verdiho. Za klavírního doprovodu Jiřího Jirouše účinkovali Jaroslav Gleich, Vlasta Urbanová a místo onemocnělého Theodora Šrubaře operní pěvec Ivan Heriban. Slovem provázel člen opery Národního divadla Jiří Joran.¹⁶⁵ Ještě ten samý měsíc, a sice 19. února, byla uvedena závodním klubem hradeckých spojařů v divadle světoznámá opera francouzského skladatele

¹⁶¹ Sovětská zpěvohra na scéně KOD. *Východočeská zř.* 24. dubna 1952, č. 17, s. 7. (autor neuveden).

¹⁶² HLAVÁČKOVÁ, A. Osobnosti. Karel Novák. *Východočeské divadlo Pardubice*. [online]. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <http://www.vcd.cz/soubor/karel-novak/56>.

¹⁶³ VLACH, P. Česko-Slovenská filmová databáze. *Zdeněk Bittl*. [online]. [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/31463-zdenek-bittl/>.

¹⁶⁴ Nezapomenutelné a nadšené rozloučení se souborem čínské mládeže. *Východočeská zř.* 15. května 1952, č. 20, s. 1. (autor neuveden).

¹⁶⁵ HAINOVÁ, A. „Traviata“ v Pardubicích. *Zř.* 19. února 1954, č. 15, (bez uvedení strany).

Georgese Bizeta *Carmen*. Více informací o provedení této opery se však nedozvídáme.¹⁶⁶ Další velmi krátká zpráva nás informuje, že při příležitosti Roku české hudby 11. října 1954 vystoupily s písněmi a áriemi z Dvořákových oper pěvkyně Národního divadla – Marta Krásová (jedna z předních operních pěvkyní, která působila v Národním divadle 38 let)¹⁶⁷ a Milada Musilová (v letech 1945–1947 zpívala ve Velké opeře v Praze a od roku 1948 do roku 1975 byla členkou opery Národního divadla)¹⁶⁸. Klavírní doprovod měl dirigent Národního divadla Jaroslav Vogel.¹⁶⁹

V rámci oslav Měsíce československo-sovětského přátelství vystoupil 14. listopadu 1955 v Pardubicích violoncellista, laureát Stalinovy ceny, laureát Všesvazové soutěže a mezinárodních soutěží, sovětský umělec Daniil Šafran. Na klavír jej doprovázela Nina Musinjanová. O programu, s kterým sovětský umělec vystoupil, se z tisku nedozvídáme. Autor článku – ředitel Parku kultury a oddechu L. Ševčík – píše spíše o umělecké dráze Daniila Šafrana.¹⁷⁰

Koncem ledna 1956 hostoval na prknech pardubického divadla Československý státní soubor písní a tanců. Vedle lidových tanců měli návštěvníci možnost shlédnout i pohádkovou taneční scénu, zpracovanou na základě lidových prvků z Podkrkonoší, nazvanou *Pan vrchní a čert*. Podkladem byla lidová pohádka Josefa Štefana Kubína v choreografii Jiřiny Mlíkové. Hudbu složil dirigent souboru Vladimír Jelínek. Soubor mimo jiné ze svého předchozího zájezdu po Čínské lidové republice, Koreji, Mongolsku a Svazu sovětských socialistických republik nastudoval a předvedl čínský dívčí tanec *Sbírání čaje a chytání motýla* a korejský tanec *Jang-sanbo*, ke kterým nastudoval čínskou píseň *Lidé jednoho srdce* a korejskou *O Kim Ir Senovi* podle původních předloh.¹⁷¹ Ve dnech 30., 31. března a 1. dubna 1956 mohli pardubičtí diváci shlédnout v divadle operu Antonína Dvořáka *Rusalka* v provedení sólistů Národního divadla z Prahy – Milady Šubrtové (Rusalka), Ivo Židka (princ), Jaroslavy Dobré (cizí kněžna)

¹⁶⁶ FRYČ, J. A. Krátce o dnešní „Carmen“. *Zář.* 19. února 1954, č. 15. (bez uvedení strany).

¹⁶⁷ Osobnosti české opery: Marta Krásová | OperaPlus. [online]. [cit. 2019-05-12]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/osobnosti-ceske-opery-marta-krasova/>.

¹⁶⁸ POLÁČEK, R. Český hudební slovník osob a institucí. *Musilová Milada*. [online]. [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6700.

¹⁶⁹ *Zář.* 8. října 1954, č. 81. (bez uvedení autora, názvu a bez uvedení strany).

¹⁷⁰ ŠEVČÍK, L. Vystoupení sovětských umělců v Pardubicích. *Zář.* 11. listopadu 1955, č. 90, s. 5.

¹⁷¹ Československý státní soubor písní a tanců. *Zář.* 30. prosince 1955, č. 104, s. 2; *Zář.* 27. ledna 1956, č. 3, s. 5. (autor neuveden).

a Eduarda Hakena (vodník). Sólisty doprovázel orchestr, sbory a balet pražské zpěvohry v počtu 120 umělců za řízení dirigenta Karla Tomáše.¹⁷²

V padesátých letech 20. století byla velmi častým hostem v Pardubicích opera olomouckého divadla. V roce 1956 to bylo začátkem června představení opery *Bohéma* slavného Giacoma Pucciniho,¹⁷³ v září opera Wolfganga Amadea Mozarta *Únos ze serailu*¹⁷⁴ a v říjnu opereta *Madame Favart*¹⁷⁵ od Jacquese Offenbacha. Opera *Bohéma* byla provedena 4. června v režii Václava Věžníka, za dirigentského řízení Karla Moora a výpravě architekta Josefa Adolfa Šálka. Jaroslav Antonín Fryč ve svém novinovém článku oceňuje herecký i pěvecký výkon Otto Kubína v roli Marcela. Určité nedostatky uvádí Fryč u Zdeňka Švehly, který je sice nadějný tenorista, ale po stránce herecké je potřeba na postavě Rudolfa, kterého Švehla ztvárnil, ještě pracovat. I přes tyto drobné nedostatky vnímá Fryč provedení opery pozitivně.¹⁷⁶ 17. září byla olomouckou operou uvedena v Pardubicích opera *Únos ze serailu*. K tomuto vystoupení se opět vyjádřil v novinovém článku Jaroslav Antonín Fryč. Chválí Aloise Tesaře, který ztvárnil Osmina, za herecký i pěvecký výkon. Určité nedostatky však shledává v roli Pedrilla v podání Josefa Hladíka. Podle Fryče byl jeho výkon dobrý pouze po herecké stránce. Konstace v podání Růženy Jelínkové již v sobě neměla tolik přesvědčivosti. Pochvala však z jeho pera zaznívá i k vystoupení orchestru.¹⁷⁷ Posledním představením olomoucké opery v Pardubicích v roce 1956 byla v říjnu opereta *Madame Favart*. Jaroslav Antonín Fryč opět chválí celý divadelní soubor za jeho skvělý herecký i pěvecký výkon. Obzvláště vyzdvihuje výkon představitelky hlavní role Jitky Krupové. Celá recenze je pojata kladně.¹⁷⁸

Z písemně dochovaných zpráv z roku 1957 se dozvídáme pouze, že 21. ledna vystoupil ve Východočeském divadle v Pardubicích taneční soubor z Německé demokratické republiky s představením *Tančíme staletími*. Diváci v něm měli možnost shlédnout německé tance různých dob. Soubor doprovázel německý taneční orchestr pod taktovkou Gerta Milkera.¹⁷⁹

¹⁷² ŠEVČÍK, L. Dvořákova „Rusalka“ konečně v Pardubicích. *Zář.* 30. března 1956, č. 26, s. 5.

¹⁷³ FRYČ, J. A. Opera Bohema v provedení KOD v Olomouci. *Zář.* 8. června 1956, č. 46, s. 5.

¹⁷⁴ FRYČ, J. A. Úspěch Olomoucké opery v Pardubicích. *Zář.* 21. září 1956, č. 76, s. 5.

¹⁷⁵ FRYČ, J. A. Offenbachova opereta Madame Favart. *Zář.* 26. října 1956, č. 86, s. 5.

¹⁷⁶ FRYČ, J. A. Opera Bohema v provedení KOD v Olomouci. *Zář.* 8. června 1956, č. 46, s. 5.

¹⁷⁷ FRYČ, J. A. Úspěch Olomoucké opery v Pardubicích. *Zář.* 21. září 1956, č. 76, s. 5.

¹⁷⁸ FRYČ, J. A. Offenbachova opereta Madame Favart. *Zář.* 26. října 1956, č. 86, s. 5.

¹⁷⁹ Taneční soubor z NDR. *Zář.* 18. ledna 1957, č. 6, s. 5. (autor neuveden).

V lednu 1958 vystoupil ve Východočeském divadle v Pardubicích virtuos na elektrofonické varhany Bohumil Zachař (upravil elektromechanické varhany svého bratra Oldřicha a ve spolupráci s firmou Petrof vyvinul elektrofonické varhany. Měly značku Petrof a vyráběly je Československé hudební nástroje se sídlem v Hradci Králové)¹⁸⁰ a hrál světové taneční a filmové melodie. Zpěvem jej doprovázela Hana Černochová, konferoval Otto Kinský.¹⁸¹ Dalším zážitkem pro milovníky hudby byla v lednu uváděná opera Gioacchina Rossiniho *Lazebník sevillský* v provedení pražských umělců. Jaroslav Antonín Fryč v novinovém článku v *Záři* ze 17. ledna srovnává Olomouckou operu se zmíněnými umělci z Prahy. Uvádí, že pouze zpěv Josefa Heribana (od 1. srpna 1948 do 30. června 1990 sólista Národního divadla v Praze)¹⁸² byl plnohodnotný. Zpěv Jindřicha Jandy, ani dalších zpěváků nebyl dostačující. Kladně z jeho pera nebyl hodnocen ani doprovázející orchestr. Fryč uvádí, že opera v Olomouci nemá tak kvalitní zpěváky jako třeba Národní divadlo v Praze, ale její soubor je vyrovnanější a mezi jednotlivými členy a jejich rolemi není žádného velkého rozdílu, jako tomu bylo ve zpěvu u pražských umělců.¹⁸³

Divadlo nebylo jen stánkem pro kulturu, ale sloužilo i pro politické akce, při kterých nesměl kulturní program chybět. U příležitosti oslav desátého výročí Vítězného února, pořádaných Krajským a Městským výborem Komunistické strany Československa, vystoupil *Vysokoškolský umělecký soubor Vysoké školy chemicko-technologické*. Byly zpívány sborové scény z opery Antonína Dvořáka *Rusalka*, Bedřicha Smetany *Braniboři v Čechách* a opery Viléma Blodka *V studni*.¹⁸⁴ K oslavám Svátku práce vystoupil v divadle Smíšený sbor českého učitelstva a posluchači měli možnost slyšet nový sbor Václava Dobiáše *Vyznání lásky* (o lásce k vlasti), který byl věnován sbormistru Dr. Josefovi Plavcovi, *Májovou píseň* Dmitrije Šostakoviče, *Naše jaro* Ladislava Vycpálka (zkomponováno na báseň Jana Nerudy *Romance o jaře 1948*), sbor Josefa Plavce *Stromu svobody* a manifestační pochodový sbor *Jsme pro mír* od Serafima Tulikova.¹⁸⁵ Poslední

¹⁸⁰ GUŠTAR, M. Varhany Pastorale – aneb jak český Hammond na svět přišel. *Muzikus.cz*. [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-serialy/Varhany-Pastorale-aneb-jak-cesky-Hammond-na-svet-prisel~27~srpen~2007/>.

¹⁸¹ Virtuos na elektrofonické varhany B. Zachař koncertuje v Pardubicích. *Zář*. 17. ledna 1958, č. 5, s. 5. (autor neuveden).

¹⁸² Josef Heriban – Národní divadlo. [online]. Copyright © 2019 Národní divadlo. [cit. 2019-05-27]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/josef-heriban>.

¹⁸³ FRYČ, J. A. Jsme za operu vděční, ale... *Zář*. 17. ledna 1958, č. 5, s. 5.

¹⁸⁴ KUČHLER, M. Vystoupí soubor VŠCHT. Dnes slavnostní večer v divadle. *Zář*. 25. února 1958, č. 16, s. 3.

¹⁸⁵ HYNKOVÁ, M. Koncert smíšeného sboru českého učitelstva. *Zář*. 29. dubna 1958, č. 34, s. 3.

čtyři kulturní akce konané ve *Východočeském divadle v Pardubicích* v roce 1958, o kterých se dochovala písemná zmínka v dobových materiálech, jsou v červnu opera Giuseppe Verdiho *La traviata* v hlavní roli s Marií Tauberovou, sólistkou opery Národního divadla v Praze,¹⁸⁶ a v prosinci opera *Krútnava* Eugena Suchoně, opera *Faust a Markétka* Charlese Gounoda pod taktovkou Viktora Málka a večer baletu, kde byly provedeny *Valčíky* Antonína Dvořáka, *Svatební košile* Jana Nováka a *Karneval* Roberta Schumanna. Vše v provedení členů Divadla Zdeňka Nejedlého z Ústí nad Labem.¹⁸⁷

Z akcí konaných v divadle v roce 1959 byly dohledány pouze dvě, a to obě v provedení pardubických umělců. První je zmínka o koncertním vystoupení *Vysokoškolského uměleckého souboru vysoké školy chemicko-technologické* s programem zaměřeným k Pražskému hudebnímu jaru 1959 a k VII. Světovému festivalu mládeže ve Vídni. Koncert obsahoval sborové skladby českých klasiků, současných skladatelů a úpravy českých i cizích národních písní.¹⁸⁸ Druhá zmínka je o operetě *Tulák* od Rudolfa Piskáčka v provedení *Lidové opery Pardubice* v režii Zdeňka Bittla a dirigenta Josefa Douši.¹⁸⁹

O hudebních vystoupeních ve *Východočeském divadle Pardubice* mezi lety 1949 – 1959 se dozvídáme převážně z dobového tisku, kterým byla *Zář* – novinový týdeník vydávaný Komunistickou stranou Československa Pardubického kraje. Zprávy z kultury jsou zde sice zastoupeny, ale převážná část novin se věnuje politickému dění a budování socialismu. Kulturní zprávy jsou uváděny z celého pardubického kraje, a proto zde mnohdy nenacházíme všechny důležité akce. Záleželo i na pohledu redaktora, který byl za vydávání odpovědný. I přesto však postupně vidíme, jak se politické tlaky uvolňují a pardubičtí diváci mají možnost shlédnout zajímavé kulturní pořady – ať jde o inscenace, operu, operetu, koncerty nebo doprovodné programy k různým akcím. Zahraniční umělci, kteří v Pardubicích vystupovali, přinášeli mnohdy kulturu ze svých zemí a i přes jazykovou bariéru mohli diváci vnímat například melodičnost uváděných písní, či shlédnout tance, ke kterým většinou nebylo třeba porozumění cizojazyčného textu. Z domácích umělců zajíždí do Pardubic často Olomoucká opera, která je diváky i kritiky velice dobře přijímána. Dále zde vystupují umělci z Národního divadla Praha a z místních je třeba jmenovat *Lidovou operu zaměstnanců spojů*. Z dochovaných zpráv je zřejmé,

¹⁸⁶ *Zář*. 6. června 1958, č. 45, s. 3. (bez uvedení autora a názvu).

¹⁸⁷ FRYČ, J. A. Opera a balet na scéně VČD. *Zář*. 26. prosince 1958, č. 103, s. 4.

¹⁸⁸ Vysokoškolský soubor na Pražské hudební jaro. *Zář*. 8. května 1959, č. 37, s. 4. (autor neuveden).

¹⁸⁹ FRYČ, J. A. Opereta Tulák na pardubickém jevišti. *Zář*. 1. prosince 1959, č. 105, s. 3.

že na „prknech“ Východočeského divadla stál často pardubický divadelní soubor, ale i další hosté a divadlo bylo většinou zcela zaplněno diváky chtivými kultury.

3.4 Divadelní sezóny 1960 – 1968

V šedesátých letech se začíná uvolňovat politický tlak. Mnohá divadla toho využívají a snaží se uvádět hry nově a obměňují i svůj repertoár. V Pardubicích je tomu však jinak. Vedení divadla chce mít zaplněné hlediště, a proto sází na klasiku a podbízí divákům osvědčené tituly s oblíbenými herci.¹⁹⁰

V rámci oslav 50 let Východočeského divadla v Pardubicích byla v lednu 1960 uvedena *Lidovou operou zaměstnanců spojů* opera Bedřicha Smetany *Hubička* za dirigentského řízení Jana Douši. V hlavních rolích vystoupili Milan Stříteský, Otakar Bartoš, Jindra Autratová a Jindra Štěrbáčková.¹⁹¹ Dalším představením k oslavám divadla bylo provedení opery Bedřicha Smetany *Dvě vdovy* operou Národního divadla Praha v režii Ferdinanda Pujmana (mimo jiné byl redaktorem časopisu *Národní divadlo* a spoluvydavatelem publikací a sborníků *Národního divadla*)¹⁹² za dirigentského řízení Josefa Čecha (od roku 1945 člen Národního divadla a od 1. 10. 1961 dirigentem opery)¹⁹³ a ve výpravě Zdeňka Rossmanna (navrhoval výpravy zejména pro Národní divadlo a další pražská i mimopražská divadla, jako architekt pracoval na divadelních výstavách a muzejních instalacích).¹⁹⁴ Jaroslav Antonín Fryč uvádí ve svém novinovém článku, že jej zaujal nejvíce výkon sólisty Jaroslava Veverky. Dále vystoupili Milada Musilová, Marie Podvalová, Antonín Zlesák, Rudolf Vonásek a Sylvia Kodetová.¹⁹⁵ 22. února shlédli diváci vyprodaného *Východočeského divadla* operu Giuseppe Verdiho *La traviata* v podání souboru *Lidové opery Pardubice*. V hlavní roli Alfréda vystoupil Ivo Žídek a v roli Violetty Míla Günsbergová-Klečková.¹⁹⁶ Drobnou zprávou se z dobového tisku dozvídáme, že se v květnu v divadle uskutečnilo vystoupení *Vysokoškolského uměleckého*

¹⁹⁰ CÍSAŘ, J.; MOHYLOVÁ, V. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002, s. 98. ISBN 80-238-9325-4.

¹⁹¹ Lidová opera uvedla Hubičku. *Zář*. 16. ledna 1960, č. 6, s. 5. (autor neuveden).

¹⁹² Ferdinand Pujman – Národní divadlo. [online]. Copyright © 2019 Národní divadlo. [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/ferdinand-pujman>.

¹⁹³ Josef Čech. Národní divadlo. Archiv. [online]. [cit. 2019-05-16]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/print.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=1412>.

¹⁹⁴ Zdeněk Rossmann. Národní divadlo. Archiv. [online]. [cit. 2019-05-30]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/print.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=3419>.

¹⁹⁵ FRYČ, J. A. Opera B. Smetany „Dvě vdovy“ v provedení Národního divadla. *Zář*. 19. ledna 1960, č. 7, s. 3.

¹⁹⁶ Verdiho Traviata v Pardubicích po druhé. *Zář*. 8. dubna 1960, č. 2, s. 3. (autor neuveden).

souboru *Vysoké školy chemicko-technologické* s pěveckým koncertem, *Lidová opera* vystoupila s operou Bedřicha Smetany *Hubička* a operou Rudolfa Piskáčka *Tulák* a Městské divadlo z Kladna uvedlo operu Isaaka Osipoviče Dunajevského *Volný vítr*.¹⁹⁷ V září se pardubickým divákům představil v divadle Kühnův komorní sbor s díly Antonína Dvořáka, Petra Ebena, Maurice Ravela a Bohuslava Martinů.¹⁹⁸

Rok 1961 začal slavnostním večerem, kdy se v divadle loučil po třiceti pěti letech herec Hugo Třešňák. V první polovině večera byl uveden první díl operety Oskara Nedbala *Polská krev*, kde jako sólisté vystoupili Gabriela Třešňáková (dcera herce Hugo Třešňáka),¹⁹⁹ Jára Pospíšil, Valja Petrová, Jiřina Marešová a Hugo Třešňák. Druhá polovina večera se nesla ve znamení úryvků z oper. Mezi jinými operety *Cikánský baron* a *Netopýr* od Johanna Strausse mladšího a *Veselá vdova* od Franze Lehára. Klavírní doprovod měl Jaroslav Lautner.²⁰⁰ V březnu byl v pardubickém divadle uveden *Večer árií z oper a operet s Hugo Třešňákem*. Spoluúčinkovali členové Státního divadla v Karlíně. Na programu byly sólové zpěvy z oper a operet, například *Z domu u tří děvčátek* od Franze Lehára nebo *Cikánského barona* od Johanna Strausse.²⁰¹ Krátká zpráva v *Září* oznamuje, že 1. dubna bude v městském divadle v Pardubicích uvedena k 40. výročí založení Komunistické strany Československa opera Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta*. V roli Mařenky se měla představit Drahomíra Tikalová, členka opery Národního divadla v Praze a v roli Kecala Eduard Haken.²⁰² 17. dubna byla uvedena v divadle *Lidovou operou* opereta *Tulák* Rudolfa Piskáčka.²⁰³ Na závěr IV. Pardubického hudebního jara vystoupil v městském divadle Státní symfonický orchestr Svazu sovětských socialistických republik pod taktovkou dirigenta Konstatina Ivanova.²⁰⁴ Městské kladenské divadlo uvedlo na scéně pardubického divadla v říjnu 1961 operetu Oskara Nedbala *Polská krev*. Jaroslav Antonín Fryč uvádí, že malé nesrovnalosti se v operetě našly, ale ty nedokázaly ovlivnit celkově dobrý dojem.²⁰⁵ 11. prosince se na slavnostním večeru pořádaném Městským národním výborem představil ženský pěvecký sbor Pedagogického institutu

¹⁹⁷ PKO připravil bohatý program. *Zář.* 10. května 1960, č. 11, s. 3. (autor neuveden).

¹⁹⁸ RABAS, V. Koncert Kühnova komorního sboru. *Zář.* 16. září 1960, č. 48, s. 2.

¹⁹⁹ Český Film – znalostní databáze. Gabriela Třešňáková. [online]. Copyright © Miloš Fikejz, 2006, 2007, 2008, 2010 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <http://libri.cz/databaze/film/heslo/5332>.

²⁰⁰ Na rozloučenou s divadlem. *Zář.* 17. ledna 1961, č. 5, s. 3. (autor neuveden).

²⁰¹ *Zář.* 17. března 1961, č. 22, s. 2. (autor ani název neuveden).

²⁰² *Zář.* 31. března 1961, č. 26, s. 2. (autor ani název neuveden).

²⁰³ *Zář.* 14. dubna 1961, č. 30, s. 2. (autor ani název neuveden).

²⁰⁴ ŠEVČÍK, L. Státní symfonický orchestr SSSR v Pardubicích. *Zář.* 23. května 1961, č. 41, s. 3.

²⁰⁵ FRYČ, J. A. Nedbalova *Polská krev*. *Zář.* 20. října 1961, č. 84, s. 3.

za řízení sbormistra Františka Vovse, dále smyčcové kvarteto Pedagogického institutu a smyčcový orchestr Pedagogického institutu.²⁰⁶

17. února 1962 vystoupil ve *Východočeském divadle* v Pardubicích kubánský zpěvák a klavírista Bola de Nieve s výběrem lidových písní, mezi které zařadil i afrokubánské písně, které byly psány převážně v obtížných černošských dialektech 19. století.²⁰⁷ První koncert V. Pardubického hudebního jara zahájila 26. března v městském divadle západoněmecká houslistka Edith Peinemannová s klavírním doprovodem Vladimíra Mencla. Za nejlépe provedenou považuje ve svém článku Jaroslav Antonín Fryč *sonátu op. 108* Johannese Brahmsa. Pochvalně se také vyjadřuje k přídalkům ze skladeb Josefa Suka, Sergeje Prokofjeva a Bély Bartóka.²⁰⁸ V dubnu mohlo pardubické publikum shlédnout operu *Carmen* Georgese Bizeta v provedení členů Olomoucké opery,²⁰⁹ koncert milánských pěvců složený ze skladeb italských operních skladatelů a skladeb Wolfganga Amadea Mozarta,²¹⁰ operetu *Mamzelle Nitouche* Florimonda Hervého v provedení Městského kladenského divadla a nakonec balet ztvárněný koncertní formou členy Národního divadla.²¹¹

Od ledna do června 1963 se uskutečnil v pardubickém divadle cyklus osmi koncertů, na kterých vystoupili: Brněnské dechové kvinteto, Pražský rozhlasový orchestr,²¹² francouzská houslistka J. Anrade, violoncellista Miloš Sádlo,²¹³ Janáčkovo kvarteto, italský klavírista A. Ciccolini, italský Komorní soubor ARCI²¹⁴ a Moravská filharmonie.²¹⁵ K Mezinárodnímu dni studentstva vystoupil v městském divadle *Vysokoškolský umělecký soubor při závodním klubu Východočeských chemických závodů Synthesia* za řízení dirigenta Jaroslava Lautnera s klavírním doprovodem Jana Hřivnáče. Na programu byly soudobé i klasické sborové skladby československých i zahraničních skladatelů.²¹⁶

V roce 1964 byla v divadle v Pardubicích uvedena například opera Giuseppe Verdiho *La traviata* pěveckým souborem Pernštýn a Ludmila v režii

²⁰⁶ ONDRÁČEK, B. Vystoupení souborů pedagogického institutu. *Zář.* 15. prosince 1961, č. 100, s. 3.

²⁰⁷ ŠIMKOVÁ, E. Zpívá Bola de Nieve. *Zář.* 2. února 1962, č. 10, s. 3.

²⁰⁸ FRYČ, J. A. V. Pardubické hudební jaro. *Zář.* 3. dubna 1962, č. 27, s. 3.

²⁰⁹ FRYČ, J. A. Olomoucká opera v Pardubicích. *Zář.* 13. dubna 1962, č. 30, s. 3.

²¹⁰ FRYČ, J. A. Koncert milánských pěvců. *Zář.* 24. dubna 1962, č. 33, s. 3.

²¹¹ FRYČ, J. A. Opereta a balet v Pardubicích. *Zář.* 3. května 1962, č. 35, s. 3.

²¹² Pražský rozhlasový orchestr v Pardubicích. *Zář.* 16. února 1963, č. 14, s. 3. (autor neuveden).

²¹³ Violoncellista Miloš Sádlo hostuje v Pardubicích. *Zář.* 9. dubna 1963, č. 29, s. 3. (autor neuveden).

²¹⁴ Návštěvníkům koncertů. *Zář.* 26. ledna 1963, č. 8, s. 3. (autor neuveden).

²¹⁵ FRYČ, J. A. Koncert Moravské filharmonie. *Zář.* 14. května 1963, č. 39, s. 3.

²¹⁶ Koncert vysokoškolského souboru. *Zář.* 15. listopadu 1963, č. 92, s. 3; *Zář.* 29. listopadu 1963, č. 96, s. 3. (autor neuveden).

Otakara Bartoše za spoluúčinkování *Orchestrů Parku kultury a oddechu* pod vedením dirigenta Jana Douši.²¹⁷ V dubnu to byl Večer písní a árií v provedení umělců Národního divadla Miladou Šubrtovou, Marií Ovčačikovou, Václavem Bednářem a Beno Blachutem za dirigování Jana Husa Tichého. Operní árie byly z děl Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Vítězslava Nováka a Viléma Blodka.²¹⁸ V listopadu hostoval v Pardubicích Akademický sbor Moskevské státní univerzity Michaila Vasiljeviče Lomonosova u příležitosti slavnostního večera na počest 47. výročí Velké říjnové socialistické revoluce a houslový virtuóz Ivan Kavaciuk s klavírním doprovodem Vladimíra Mencla. Na programu byly skladby Ludwiga van Beethovena, Wolfganga Amadea Mozarta a Niccola Paganiniho.²¹⁹

Z pořadů uváděných ve *Východočeském divadle Pardubice* v roce 1965 můžeme uvést operu Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta* v podání pěveckého souboru *Pernštýn a Ludmila* v režii Hanuše Theina na scéně akademického malíře Květoslava Bubeníka. Symfonický orchestr Okresního národního výboru řídil Jan Douša,²²⁰ operetu Oskara Nedbala *Krásná Saskia* v provedení teplické operety,²²¹ vystoupení *Vysokoškolského uměleckého souboru Závodního klubu Východočeských chemických závodů Synthesia Pardubice-Semtín* se svým 10. májovým koncertem²²² a operetu Franze Lehára *Veselá vdova* v provedení Krajského krušnohorského divadla.²²³

Z kulturních akcí v roce 1966 a 1967 to byla například opereta *Hraběnka Marica* Emmericha Kálmána v podání Hudebního divadla z Teplic, opera *Madame Butterfly* Giacoma Pucciniho v provedení souboru opery Divadla F. X. Šaldy,²²⁴ komická opera *Postillion z Lonjumeau* francouzského skladatele Adolpha Charlese Adama v provedení opery Divadla F. X. Šaldy,²²⁵ opereta *Mamzelle Nitouche* Florimonda Hervého v provedení Karlínského divadla z Prahy,²²⁶ opera *Dalibor* Bedřicha Smetany v provedení opery z Ústí

²¹⁷ KNAUTE, J. La Traviata v Pardubicích. *Zář.* 7. dubna 1964, č. 14, s. 3.

²¹⁸ FRYČ, J. A. Večer písní a árií. *Zář.* 21. dubna 1964, č. 16, s. 3.

²¹⁹ Uslyšíme Ivana Kavaciuka. *Zář.* 10. listopadu 1964, č. 45. (bez uvedení autora a stránky).

²²⁰ Proč bychom se netěšili... *Zář.* 16. března 1965, č. 11. (bez uvedení autora a stránky).

²²¹ FRYČ, J. A. Pardubické hudební jaro. *Zář.* 20. dubna 1965, č. 16. (bez uvedení stránky).

²²² Jubilejní májový koncert. *Zář.* 4. května 1965, č. 18. (bez uvedení stránky).

²²³ Veselá vdova v Pardubicích. *Zář.* 30. listopadu 1965, č. 48. (bez uvedení autora a stránky).

²²⁴ Podle vašeho přání. *Zář.* 29. března 1966, č. 13. (bez uvedení autora a stránky).

²²⁵ Postillion z Lonjumeau. *Zář.* 31. května 1966, č. 22. (bez uvedení autora a stránky).

²²⁶ FRYČ, J. A. Mamzelle Nitouche. *Zář.* 13. ledna 1967, č. 4. (bez uvedení stránky).

nad Orlicí²²⁷ a opera *Rigoletto* Giuseppe Verdiho předvedenou členy Divadla opery a baletu Zdeňka Nejedlého v Ústí nad Labem.²²⁸

V únoru 1968 hostoval ve *Východočeském divadle* soubor Teplické opery s operetou *Peppina* Roberta Stolze.²²⁹ V březnu přijelo Krušnohorské divadlo z Teplic s muzikálem *My Fair Lady* Frederica Loewa za vřelého diváckého přijetí a také opera Státního divadla v Ústí nad Labem s operou Giacoma Pucciniho *Bohéma* s Karlou Janečkovou v hlavní roli.²³⁰ V dubnu mohlo pardubické obecnstvo v městském divadle uvítat hosty z pražského divadla Semafor s pořadem Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra *Vyvěste fangle* za doprovodu beatové skupiny Jiřího Brabce Benefice. Obě představení byla zcela vyprodána.²³¹ Dalším dubnovým hostem na prknech pardubického divadla bylo Karlínské hudební divadlo s operetou *Krásný podzim* v režii Františka Paula.²³² V září se představila pardubickému publiku s cyklem symfonických básní *Má vlast* Česká filharmonie s dirigentem Václavem Smetáčkem. Úvodním slovem provázal pardubický varhaník Václav Rabas.²³³ Koncerty populární hudby, které se do této doby konaly většinou v prostorách hotelu Grand, se nyní přesouvají i do divadla. Prvním velkým koncertem je koncert Karla Černocho s pražskou beatovou skupinou Juventus.²³⁴

Z výše uvedeného můžeme vidět, že ve *Východočeském divadle v Pardubicích* bylo během roku málo dnů, kdy divadlo zelo prázdnotou. Bylo využíváno pro různé kulturní i společenské akce, a koncem šedesátých let se sem přesouvají i koncerty populární hudby, které se do té doby konaly v jiných prostorách kulturních zařízení Pardubic. Ti, kteří se zasloužili o postavení budovy divadla v Pardubicích, by měli velkou radost, že jeho prostor je tak často využíván a diváky většinou zcela zaplněn.

²²⁷ FRYČ, J. A. Představení Dalibora méně úspěšné. *Zář.* 29. března 1967, č. 25. (bez uvedení stránky).

²²⁸ *Rigoletto* v Pardubicích. *Zář.* 13. června 1967, č. 48. (bez uvedení autora a stránky).

²²⁹ Peppina přijede do Pardubic. *Zář.* 9. února 1968, č. 11. (bez uvedení autora a stránky).

²³⁰ Opět opera. *Zář.* 8. března 1968, č. 19. (bez uvedení autora a stránky).

²³¹ VOVES, A. Vyvěste fangle... *Zář.* 12. dubna 1968, č. 29. (bez uvedení stránky).

²³² FRYČ, J. A. Karlínské hudební divadlo. *Zář.* 16. dubna 1968, č. 30. (bez uvedení stránky).

²³³ Česká filharmonie v Pardubicích. *Zář.* 20. září 1968, č. 84. (bez uvedení autora a stránky).

²³⁴ Koncert Karla Černocho. *Zář.* 27. září 1968, č. 86. (bez uvedení autora a stránky).

4 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA

První veřejná hudební škola byla v Pardubicích zřízena 17. září 1919 pod názvem *Východočeská hudební škola města Pardubic*. O její zřízení se zasloužil poslanec a v té době i starosta města František Vácha. Škola byla finančně podporována státem.²³⁵ Ředitelem školy byl jmenován skladatel a varhaník František Michálek (za svého působení v Pardubicích byl ředitelem kůru, sbormistr pěveckého sdružení Suk a dirigent Pardubické filharmonie)²³⁶ a spolu s dalšími pedagogy, mezi něž patřil Josef Císař, Anči Šikolová-Krátká, Václav Krejza, Karla Netušilová, Ella Lišková, Václav Hroch, Helena Vokurková a Karel Macák,²³⁷ vyučovali hře na klavír, varhany, strunné nástroje a zpěvu ve čtyřech místnostech k tomu určených. Jedna místnost byla pronajata městem na děkanství, další dvě byly v budově městského divadla a jedna učebna spolu s koncertním sálem byly na radnici. Škola neměla vlastní budovu.²³⁸ Do nově založené školy začalo docházet 289 žáků.²³⁹ V roce 1920 je František Michálek vystřídán ve funkci ředitele Jiljím Walterem (varhaník, pedagog a skladatel, po působení v hudební škole v Pardubicích ředitel kůru u Pražského jezulátka v Praze)²⁴⁰, který působil v hudební škole do roku 1930. Zavedl výuku dechových nástrojů a založil žakovský dechový orchestr.²⁴¹ V roce 1930 jej pro onemocnění ve funkci vystřídal Karel Macák (houslista, hudební pedagog, inspektor hudebních škol, jako aktivní hudebník působil v Macákově-Martinově kvartetu).²⁴² Ten se zasloužil o založení oddělení smyčcových nástrojů.²⁴³ Škola se tak rozrůstá o další oddělení a samozřejmě i o další vyučující. Stále však nemá svoji vlastní budovu. Ve výroční zprávě ze školního roku 1930 – 1931 se uvádí, že je škola umístěna v budově radnice v I. a II. poschodí, má koncertní sál a 9 místností.²⁴⁴ S příchodem nacistů do tehdejšího Československa v roce 1939 končí Macákovo působení v hudební škole. Je odvezen do koncentračního tábora. Škola má v té době 326 žáků a devítiletý

²³⁵ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-1999*, s. 2. (bulletin).

²³⁶ ŠŤOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 92.

²³⁷ HORÁK, J.; KURKA, V.; LAUTNER, J.; STRÍTESKÝ, M. *50. let LŠU v Pardubicích*, Pardubice: vydal organizační štáb a přípravný výbor oslav, 1969, s. 11.

²³⁸ BRONCOVÁ, D. (ed.) *Kniha o městě Pardubice*. Praha: Milpo media, 1999, s. 33, 35. ISBN 80-86098-12-5.

²³⁹ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-2014*, s. 34. (bulletin).

²⁴⁰ *Městská knihovna Chrudim*. Walter Jiljí. [online]. Copyright © 2019 [cit. 2019-05-27]. Dostupné z: <https://www.knihovna-cr.cz/osobnosti-chrudimska/walter-jilji>.

²⁴¹ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-2019*, s. 3. (bulletin).

²⁴² ŠŤOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 92.

²⁴³ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-1999*, s. 3. (bulletin).

²⁴⁴ ŠŤOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 18.

učitelský sbor.²⁴⁵ Na jeho místo nastupuje v roce 1945 Karla Netušilová (studovala klavír u Jindřicha Káana z Albestů a teorii u Vítězslava Nováka, spoluzakladatelka Spolku pro komorní hudbu, spolupracovala s pěveckým spolkem Pernštýn a Suk, přispívala do Hudební revue a doprovázela například Emu Destinovou a Emila Buriana),²⁴⁶ které se v těžké válečné době podařilo zřídit v roce 1941 zvláštní oddělení pro přípravu kandidátů učitelství hudby (v oddělení bylo 26 posluchačů²⁴⁷ a bylo funkční až do školního roku 1956 – 1957). S koncem druhé světové války v květnu 1945 odchází Karla Netušilová do důchodu a na její místo se vrací z koncentračního tábora znovu Karel Macák.²⁴⁸

4.1 Činnost Východočeské hudební školy Pardubice v letech 1945 – 1968

Po návratu Karla Macáka z koncentračního tábora a ukončení druhé světové války nemá škola stále svoji budovu. Přes 600 žáků vyučuje sbor dvaceti pedagogů²⁴⁹ nejprve v pěti učebnách na radnici, kde k nim posléze přibylo dalších sedm nově získaných místností.²⁵⁰ Celorepublikově bylo v říjnu 1945 stanoveno jednotné školné ve výši 100 korun měsíčně za sólové hodiny, 70 korun za společné hodiny dvou žáků a 30 korun za společné hodiny více žáků (např. cvičení).²⁵¹ V dalších dvou školních letech, tedy 1946 – 1947 a 1947 – 1948, počet žáků klesá, ale ve školním roce 1948 – 1949 je opět na vzestupu. Je realizováno dokonce 13 žakovských vystoupení.²⁵² Škola má v budově radnice ředitelnu, sedm učeben a koncertní sál a dalších sedm učeben je v budově v tehdejší Jugoslávské ulici,²⁵³ dnešní Smilově. V roce 1950 bylo v hudební škole zřízeno pedagogické oddělení pro přípravu učitelství hudby jako škola III. cyklu. Posluchači byli

²⁴⁵ HORÁK, J.; KURKA, V.; LAUTNER, J.; STRÍTESKÝ, M. *50. let LŠU v Pardubicích*, Pardubice: vydal organizační štáb a přípravný výbor oslav, 1969, s. 11.

²⁴⁶ MACEK, P. *Český hudební slovník osob a institucí*. Karla Netušilová. [online]. Copyright © [cit. 2019-05-27]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8341.

²⁴⁷ HORÁK, J.; KURKA, V.; LAUTNER, J.; STRÍTESKÝ, M. *50. let LŠU v Pardubicích*, Pardubice: vydal organizační štáb a přípravný výbor oslav, 1969, s. 12.

²⁴⁸ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-2019*, s. 3. (bulletin).

²⁴⁹ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-1990*, s. 3. (bulletin).

²⁵⁰ ŠTOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 18.

²⁵¹ ŠTOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 24.

²⁵² ŠTOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 72.

²⁵³ ŠTOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 19.

zařazeni do tří ročníků podle stupně vyspělosti.²⁵⁴ Škola vlastnila 12 houslí, 2 violy, 1 violoncello, 1 kontrabas, 17 klavírů, 7 pianin, 1 varhany, 1 flétnu, 1 hoboj, 1 klarinet, 1 fagot, 1 lesní roh, 1 trubku, 3 pozouny, 1 tubu, velký a malý buben, 1 tympány a činely.²⁵⁵ Byla zakládána diskotéka z gramofonových desek. Jana Šťovíčková uvádí, že v roce 1950 – 1951 jich škola vlastnila 324.²⁵⁶ Ve školním roce 1953 – 1954 byla uskutečněna reforma hudebního školství a ta zrušila všechna pedagogická oddělení, tzn. studia učitelů hudby.²⁵⁷ V Pardubicích přesto na hudební škole pedagogické oddělení působilo i nadále. Přešlo sem osmnáct posluchačů z Trutnova. Činnost pedagogického oddělení byla ukončena ve školním roce 1956 – 1957.²⁵⁸

Karel Macák v roce 1955 onemocněl a po něm nastoupil na ředitelský post Jaroslav Lautner (dirigent Lidové opery a Pardubické filharmonie, dirigent Východočeského divadla Pardubice, skladatel scénické hudby),²⁵⁹ který ve funkci setrval až do roku 1972.²⁶⁰ Ve školním roce 1958 – 1959 navštěvuje hudební školu v Pardubicích 713 žáků, vyučuje zde 26 učitelů, z toho 3 externisté.²⁶¹ Škola vlastní devatenáct místností včetně sálu a ředitelny na čtyřech různých místech. Výnosem ministerstva školství a kultury jsou vybírány poplatky na všech základních hudebních školách ve stejné výši. Školné i zápisné se platí nově poštovními poukázkami placenými měsíčně na poštovním úřadě.²⁶² Velký přelom nastává pro hudební školu v roce 1960. Škola konečně získává vlastní budovu v bývalém hotelu Bouček na tehdejšími Leninově náměstí, dnešní náměstí Československých legií²⁶³ (v roce 1948 vyvlastněn vládnoucí Komunistickou stranou Československa, bylo zde zřízeno sídlo Sboru národní bezpečnosti).²⁶⁴ Škola tak získala na jednom místě 22 učeben včetně ředitelny, malého koncertního sálu a malého

²⁵⁴ HORÁK, J.; KURKA, V.; LAUTNER, J.; STŘÍTESKÝ, M. *50. let LŠU v Pardubicích*, Pardubice: vydal organizační štáb a přípravný výbor oslav, 1969, s. 12.

²⁵⁵ ŠTOVIČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 57, 58.

²⁵⁶ ŠTOVIČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 57.

²⁵⁷ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-1999*, s. 3. (bulletin).

²⁵⁸ HORÁK, J.; KURKA, V.; LAUTNER, J.; STŘÍTESKÝ, M. *50. let LŠU v Pardubicích*, Pardubice: vydal organizační štáb a přípravný výbor oslav, 1969, s. 12.

²⁵⁹ LADÝŘ, I. Hudba v Pardubicích má jméno Lautner, rozepsal se Ivan Ladýř. *Pardubický deník* [online]. 17. 9. 2008 [cit. 2019-05-27]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/spolecenska_rubrika/lautner20080916.html

²⁶⁰ ZUŠ Havlíčkova 925, Pardubice. *ZUŠ Havlíčkova 925, Pardubice* [online], Dostupné z: <https://www.zushavlickovapardubice.cz/?a=1>

²⁶¹ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-1999*, s. 3. (bulletin).

²⁶² ŠTOVIČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 24.

²⁶³ Hudební škola v jedné budově. *Zář*. 5. srpna 1960, č. 36, s. 3. (autor neuveden).

²⁶⁴ Parpedie. *Pardubická encyklopedie klubu přátel Pardubicka*. Hotel Bouček. [online]. [cit. 2019-05-30]. Dostupné z: http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=hotel_Boucek&rozcv=v%9Ae.

skladiště.²⁶⁵ Další velká změna nastala v následujícím roce, tedy v roce 1961, kdy stát plošně zřídil Lidové školy umění, kde se kromě hudby vyučovalo i v oborech tanečních, výtvarných a literárně-dramatických.²⁶⁶ *Hudební škola* v Pardubicích se tedy stává *Lidovou školou umění*. Díky větším prostorám k výuce může být přijímáno více žáků, a proto se přikupují i další nástroje: 1 housle, 6 violoncell, 2 kontrabasy, 2 akordeony, 1 flétna, 7 klarinetů, 3 lesní rohy, 7 trubek, 1 pozoun a 2 kytary. Ve školním roce 1961 – 1962 studovalo v Lidové škole umění 794 žáků za vedení 22 interních a 13 externích učitelů. Bylo uspořádáno 24 žakovských koncertů. Počet přijímaných žáků stále stoupá. Například ve školním roce 1963 – 1964 jich je již přes jeden tisíc. S tímto počtem roste samozřejmě i počet vyučujících a může tak být uskutečněno i více žakovských koncertů.²⁶⁷ Nejenom žáci vystupují na koncertech, ale i učitelé. Například v rámci oslav Velké říjnové socialistické revoluce uspořádala *Lidová škola umění* 28. listopadu 1963 koncert učitelů Jaroslava Lautnera, D. Kratochvílové, B. Bartoše a O. Komárka (křestní jména se nepodařilo zjistit). Jaroslav Antonín Fryč uvádí ve svém novinovém článku, že výkony těchto umělců jsou skutečně na výši a výuka v hudební škole je tak v „povolaných rukou“.²⁶⁸ Jaroslav Lautner za svého působení v *Lidové škole umění* vyučoval hře na klavír a na varhany. Založil ale i smyčcový orchestr, o kterém se můžeme dočíst v *Záři* z roku 1966, kdy se pod jeho vedením představil veřejnosti spolu s dalšími dvanácti sólisty na různé hudební nástroje.²⁶⁹ Škola plní svoji funkci a zájem veřejnosti o výuku je velký. Na sídlišti Dukla je proto poskytnut škole další objekt (bývalá osvětová beseda) pro rozšíření hudebního a výtvarného oboru, další prostory jsou škole vyčleněny v tělovýchovné jednotě Dynamo Pardubice na Olšinkách. Škola se představuje veřejnosti žakovskými i učitelskými koncerty, byl založen velký dechový orchestr v celkovém počtu 50 žáků, na veřejnosti vystupuje i smyčcový a taneční soubor, výtvarný soubor pořádá výstavy prací svých žáků a literárně-dramatický soubor také pořádá veřejná vystoupení.²⁷⁰

Školská a kulturní komise Městského národního výboru v Pardubicích přichází s řešením rozšířit *Lidovou školu umění* o další pobočku na sídlišti Polabiny.²⁷¹ Na zasedání Rady Městského národního výboru v Pardubicích dne 25. listopadu 1966 bylo odsouhlaseno otevření druhé pobočky *Lidové školy umění* na sídlišti v Polabinách

²⁶⁵ ŠTŮVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 19.

²⁶⁶ *Základní umělecká škola v Pardubicích, 1919-1999*, s. 3. (bulletin).

²⁶⁷ ŠTŮVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 57, 58, 73.

²⁶⁸ FRYČ, J. A. Koncert Lidové školy umění. *Zář*. 3. prosince 1963, č. 97, s. 3.

²⁶⁹ FRYČ, J. A. Lidová škola umění a její žáci. *Zář*. 1. února 1966, č. 5. (bez uvedení strany).

²⁷⁰ *Základní umělecká škola v Pardubicích, 1919-1999*, s. 4. (bulletin).

²⁷¹ KURKA, V. Lidová škola umění včera-dnes-zítka. *Zář*. 31. května 1966, č. 22. (bez uvedení strany).

od následujícího školního roku 1967–1968.²⁷² Pobočka byla skutečně otevřena a bylo dohodnuto, že od 1. září 1968 bude samostatnou školou, která nebude součástí *Lidové školy umění* v Havlíčkově ulici.²⁷³ Ředitelem školy v Polabinách se stal Milan Stříteský, který byl do té doby zástupcem Jaroslava Lautnera. Žáci v počtu 1 154 a 43 učitelů se rozdělili do obou škol.²⁷⁴ Počet žáků školy v Havlíčkově ulici nyní klesl na 743, počet učitelů se zmenšil z 36 na 28 interních, počet žakovských koncertů oproti původním 30 jen na 25.²⁷⁵ To vše svědčí o kvalitě pedagogického sboru, který neustává ve své pilné práci, ale pokračuje v ní a mnoho žáků odchází po absolutoriu studovat na konzervatoře či jiné umělecké školy. *Lidová škola umění* v Polabinách se od svého vzniku potýká s podobnými problémy, jaké měla původní hudební škola. Vlastní sice budovu, ve které je sídlo, ale její kapacita není dostačující. Vyučuje se v různých pronajatých prostorách po celém rozlehlém sídlišti Polabiny (a nutno podotknout, že se dodnes v této oblasti nic nezměnilo). Ve škole v Polabinách se vyučují pouze tři umělecké obory, obor literárně-dramatický je vyučován až od února 1971. Kvalita pedagogického sboru nezaostává za školou v Havlíčkově ulici pozadu. Z této školy „vzešly“ i známé osobnosti kulturního života, z nichž můžeme jmenovat například moderátorku Jolanu Voldánovou, herce a ředitele Východočeského divadla Pardubice Petra Dohnala, architektku Reginu Loukotovou, výtvarníka a pracovníka Východočeského muzea Ivo Křena, varhaníka Aleše Bártu a mnoho dalších.²⁷⁶

²⁷² V LŠU mají dobré výsledky. *Zář.* 13. prosince 1966, č. 78. (bez uvedení strany a autora).

²⁷³ HORÁK, J.; KURKA, V.; LAUTNER, J.; STŘÍTESKÝ, M. *50. let LŠU v Pardubicích*, Pardubice: vydal organizační štáb a přípravný výbor oslav, 1969, s. 13.

²⁷⁴ *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-1999*, s. 4. (bulletin).

²⁷⁵ ŠŤOVÍČKOVÁ, J. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis, s. 73.

²⁷⁶ Historie a současnost. *Základní umělecká škola Pardubice – Polabiny* [online]. [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <http://www.zuspardubice.cz/zbytek/historie.html>.

5 HUDEBNÍ SPOLKY

Mužský pěvecký spolek *Pernštýn* položil svým založením v roce 1861 základy sborového zpěvu v Pardubicích. O čtyři roky později byl založen dívčí pěvecký sbor *Ludmila*. Oba spolky vystupovaly zprvu samostatně a od roku 1866 dochází mezi oběma pěveckými spolky k časté spolupráci.²⁷⁷ V roce 1948 dochází ke vstupu obou spolků do závodního klubu poštovních zaměstnanců v Pardubicích, kde v roce 1953 vzniká *Lidová opera zaměstnanců spojů* a oba spolky v ní působí, až do jejího zániku, v roce 1963. Poté se oba spolky opět osamostatňují.²⁷⁸ Významným hudebním tělesem, které propagovalo dechovou hudbu ve 20. století v Pardubicích, byla *Matěnova dechovka*, někdy také nazývána *Pardubanka*. Hudbu založil v roce 1925 Viktor Matěna a z pěti zakládajících hudebníků se rozrostl do roku 1968 na cca 40 hudebníků. Viktor Matěna řídil soubor skoro 50 let. Po jeho smrti se ujal řízení souboru jeho syn Jaroslav Matěna.²⁷⁹ Dalším, zcela odlišným pěveckým tělesem od čtyř výše uvedených, je *Vysokoškolský umělecký soubor při Vysoké škole chemicko-technologické v Pardubicích*. Soubor byl založen na podzim roku 1954 s tehdy nově vzniklou Vysokou školou chemickou.²⁸⁰ Soubor se zabývá sborovým zpěvem a je složen z žáků studujících v Pardubicích vysokou školou. Jedná se tudíž o těleso bez stálého obsazení. Od prvopočátků jeho existence se často mění členové – ti, kteří školu dokončili, odcházejí, noví studenti přicházejí. Práce se členy tohoto souboru je proto velice náročná. Uvedené hudební spolky jsou jen malým střípkem v množství souborů, které v Pardubicích působily a mnohé z nich i působí až do dnešních dnů.

5.1 Mužský pěvecký spolek Pernštýn

V roce 1861 vznikl v Pardubicích mužský pěvecký spolek, jehož předsedou se stal František Janda. Teprve při druhé valné hromadě spolku, která se konala 6. července 1862, bylo navrženo, aby se spolek jmenoval *Pernštýn*. Prvně vystoupil nový pěvecký sbor *Pernštýn* 27. července 1862 společně s dalšími 27 pěveckými sbory na Kunětické hoře

²⁷⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Mužský pěvecký spolek Pernštýn Pardubice. Č. fondu 633. (nestránkováno).

²⁷⁸ VÍTEK, B. *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, Rukopis, s. 13.

²⁷⁹ BRONCOVÁ, D. (ed.) *Knihy o městě Pardubice*. Praha: Milpo media, 1999, s. 35, 36. ISBN 80-860-9812-5.

²⁸⁰ Kdo jsme? *Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice*. [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: http://vus.upce.cz/?page_id=129.

před cca 15 000 lidmi. Po tomto vystoupení následují další při různých společenských příležitostech či veřejných oslavách. V roce 1866 poprvé vystupuje společně s ženským pěveckým spolkem *Ludmila*. V sedmdesátých letech 19. století činnost spolku stagnuje. Rozmach nastává v roce 1880, kdy se stává ředitelem *Pernštýna* hudební skladatel Jan Procházka. *Pernštýn* pořádá samostatné koncerty, ale několik oper nastudoval ve spolupráci s *Ludmilou*. S tou také pořádal koncerty ve prospěch postavení Národního divadla. V roce 1905 odstupuje z funkce sbormistra Čeněk Váňa, který řídil i *Ludmilu*. Po něm nastupuje do funkce sbormistra Jan Fiala, ale ještě týž rok také odstupuje. *Pernštýna* i *Ludmily* se ujímá učitel Jan Vendl. Po celou dobu, kdy Vendl působil v obou zpěváckých spolcích, oba spolky spolu často spolupracovaly a tudíž i vystupovaly.²⁸¹ V roce 1919 nastudoval *Pernštýn* ve spolupráci s Českou filharmonií kantátu *Mistr Jan Hus*, kde účinkoval člen opery Národního divadla Emil Burian. Spolupráce *Pernštýna* a *Ludmily* vyústila vždy ve skvěle provedený kus. Tak tomu bylo třeba v roce 1929, kdy oba zpěvácké spolky nastudovaly společně operu Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta* a vystoupily s ní na Kunětické hoře. Činnost obou spolků nepřerušila ani druhá světová válka. V roce 1944 odstupuje Antonín Vendl ze své funkce sbormistra a na jeho místo je zvolen Jan Douša.²⁸² Větším hudebním kusem, kterým se *Pernštýn* po válce představuje obecnstvu, je v dubnu 1946 v rámci oslav květnového povstání a 85. výročí svého založení, opera Bedřicha Smetany *Tajemství*.²⁸³ V únoru 1949 vstupují společně s pěveckým spolkem *Ludmila* a *Pardubickou filharmonií* v Chrudimi s operou Viléma Blodka *V studni* a operou Antonína Dvořáka *Tvrdé palice*.²⁸⁴ V srpnu 1950 účinkuje *Pernštýn* na Slavnosti budovatelů socialismu v Pardubicích.²⁸⁵ V roce 1951 a 1952 většinou účinkuje na samostatných koncertech, ale příležitostně vystupuje i s pěveckým spolkem *Ludmila*. Vedení závodního klubu zaměstnanců Krajské správy spojů oslovuje *Pernštýn* začátkem roku 1953. Přichází s myšlenkou založit domácí operní scénu. Tato scéna by se měla sestávat z domácích souborů, kterými by měl být právě *Pernštýn*, *Ludmila* a *Filharmonie Pardubice*. Členům *Pernštýna* se tato myšlenka líbí

²⁸¹ Státní okresní archiv Pardubice. Mužský pěvecký spolek *Pernštýn* Pardubice. Č. fondu 633. (neustránkováno).

²⁸² Státní okresní archiv Pardubice. Mužský pěvecký spolek *Pernštýn* Pardubice. Č. fondu 633. (neustránkováno).

²⁸³ Smetanova opera *Tajemství*. *Zář*. 19. dubna 1946, č. 16, s. 3. (autor neveden).

²⁸⁴ Zpěvácké spolky *Pernštýn* a *Ludmila* a *Pardubická filharmonie* do Chrudimě. *Zář*. 4. února 1949, č. 5, s. 5. (autor neveden).

²⁸⁵ *Zář*. 9. srpna 1951, č. 32. Leták – *Slavnost budovatelů socialismu v Pardubicích 26. srpna 1951*.

a rozhodnou se pro tuto navrhovanou spolupráci. Vytváří se *Lidová opera zaměstnanců spojů*, v níž *Pernštýn* působí až do jejího rozpadu a poté se opět osamostatňuje.²⁸⁶

5.2 Dívčí pěvecký spolek *Ludmila*

Dívčí pěvecký spolek Ludmila byl založen v roce 1865 a sestával se ze 49 členek. Jeho starostkou byla Božena Jahnová a protektorem pardubický starosta Václav Bubeník. Již v roce 1866 se pěvecký spolek *Ludmila* spolu s mužským pěveckým spolkem *Pernštýn* zúčastnil přivítání císaře Františka Josefa v Pardubicích. Do této doby vystupuje *Ludmila* před nepříliš početným publikem. Před větší veřejností se *Ludmila* představila samostatným koncertem až v roce 1868 při Svatojánských slavnostech. V roce 1873 přijel do Pardubic skladatel Bedřich Smetana a na nádraží jej přivítal mimo jiné i výbor *Ludmily*. *Ludmila* výtěžky ze svých koncertů vždy věnovala na potřebné. Část peněz šlo povětšinou na dětskou opatrovnu v Pardubicích, podpory se dostávalo i chudým matkám a některé chudé dívky byly z těchto vydělaných prostředků i vyučeny.²⁸⁷ Nastává častá spolupráce s mužským pěveckým spolkem *Pernštýn*. Během první světové války byl výtěžek z koncertů, které *Ludmila* pořádala, věnován Červenému kříži a na podporu vdov a sirotků a ostatních potřebných. 28. října 1919 se spolu s *Pernštýnem* účastní oslav Dne svobody, *Ludmila* vystupuje, tak jako *Pernštýn*, při různých kulturních akcích a oslavách. Spoluúčinkuje s *Pernštýnem* na oslavách šedesáti let trvání *Pernštýna* i *Ludmily*, při oslavě 100. výročí narození Bedřicha Smetany, za druhé světové války při oslavách 600. výročí založení Pardubic a dalších významných výročí.²⁸⁸ V roce 1945 vystupuje spolu s *Pernštýnem* 13. a 14. června v městském divadle s operou Bedřicha Smetany *Hubička*, 23. října se samostatným koncertem (program koncertu nedohledán) a 24. a 25. listopadu s operou Viléma Blodka *V studni*. V roce 1946 spoluúčinkují s *Pernštýnem* v opeře *Tajemství* Bedřicha Smetany a při oslavách čtyřicetiletého působení sbormistrovství Antonína Vendla – dirigenta *Libuše*.²⁸⁹ V dalších letech vystupuje *Ludmila* jak se samostatnými koncerty, tak ve smíšeném sboru spolu s *Pernštýnem*. Spolupráce

²⁸⁶ Státní okresní archiv Pardubice. Mužský pěvecký spolek *Pernštýn* Pardubice. Č. fondu 633. (nestránkováno).

²⁸⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Dívčí pěvecký spolek *Ludmila* Pardubice. Č. fondu 623. (nestránkováno).

²⁸⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Dívčí pěvecký spolek *Ludmila* Pardubice. Č. fondu 623. (nestránkováno).

²⁸⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Dívčí pěvecký spolek *Ludmila* Pardubice. Č. fondu 623. (nestránkováno).

s *Pernštýnem* se stává trvalejší po zapojení se do činnosti *Lidové opery zaměstnanců spojů*, kde spolupůsobí oba spolky a po rozpadu *Lidové opery* se osamostatňují.²⁹⁰

5.3 Lidová opera zaměstnanců spojů v Pardubicích

Lidová opera zaměstnanců spojů vznikla z podnětu vedení Krajského národního výboru, který chtěl zajistit občanům Pardubic a okolí stálou operní scénu. Původní myšlenka vycházela z vytvoření operní scény z většího množství pěveckých souborů. Z této myšlenky ale nakonec sešlo.²⁹¹ Na jaře 1953 se spojil pěvecký a hudební odbor závodního klubu zaměstnanců Krajské správy spojů spolu s mužským pěveckým spolkem *Pernštýn* a ženským pěveckým spolkem *Ludmila* a vytvořily společně *Lidovou operu*. Patronát nad ní převzal režisér Národního divadla a pardubický rodák Hanuš Thein, dirigenty opery se stali Jaroslav Lautner a Jan Douša, choreografem Jožka Hamela, režisérem a organizačním vedoucím Otakar Bartoš, o výpravu se staral ing. arch. Jiří Vopršal.²⁹² Prvním nastudovaným dílem byla opera Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta*, kde vzhledem k náročnosti, byly hlavní role svěřeny členům Národního divadla v Praze. Na představení v Pardubicích byla role Mařenky obsazena Radmilou Minářovou, pardubickou rodačkou, členkou liberecké opery,²⁹³ role Kecala Hanušovi Theinovi a role Jeníka Janu Kyselovi, bývalému členovi Olomoucké opery, od roku 1953 členovi *Lidové opery Pardubice*.²⁹⁴ S touto operou projel soubor celý východočeský kraj a byl s ní i na zájezdu na Slovensku v Liptovském Hrádku, kde byla opera uvedena v rámci oslav Slovenského národního povstání.²⁹⁵ Začátkem roku 1954 se *Lidová opera* začala připravovat na soutěž Lidové umělecké činnosti a na oslavy „Smetanova roku“ (130. výročí narození a 50. výročí úmrtí Bedřicha Smetany) nastudováním opery *Hubička*.²⁹⁶ Jaroslav Antonín Fryč se o nastudované opeře a její premiéře začátkem března 1954 zmiňuje ve svém článku v *Záři*. Poměrně dlouhý článek však pojednává jen o opeře *Hubička*, jejímu vzniku a ději.²⁹⁷ Po premiéře *Hubičky* chválí ve své kritice

²⁹⁰ Státní okresní archiv Pardubice. Mužský pěvecký spolek Pernštýn Pardubice. Č. fondu 633. (nestránkováno).

²⁹¹ Pardubická Lidová opera do nových úspěchů. *Zář*. 18. září 1953, č. 75, s. 6. (autor neuveden).

²⁹² Lidová opera v Pardubicích zahájila činnost. *Zář*. 24. března 1953, č. 24, s. 3. (autor neuveden).

²⁹³ Radmila Minářová. *Národní divadlo*. Archiv. [online]. [cit. 2019-05-31]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/default.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=8426>.

²⁹⁴ FRYČ, J. A. Lidová opera v Pardubicích. *Zář*. 27. března 1953, č. 25, s. 8.

²⁹⁵ Lidová opera zaměstnanců spojů na Slovensko. *Zář*. 21. srpna 1953, č. 97, s. 6. (autor neuveden).

²⁹⁶ KALHOUS, M. Pardubická opera se připravuje do soutěže. *Zář*. 1. ledna 1954, č. 1, s. 6.

²⁹⁷ FRYČ, J. A. Pardubická Lidová opera připravuje „Hubičku“. *Zář*. 12. února 1954, č. 13, s. 3.

Jaroslav Antonín Fryč výkon Marie Sadílkové (členka Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého) v roli Vendulky, Milady Čadikovičové (členka opery Národního divadla v Praze)²⁹⁸ v roli Martinky a z domácích sólistů výkon Karla Bubáka.²⁹⁹ V červnu 1955 uvedla *Lidová opera* za režisérského vedení Otakara Bartoše operu Giuseppe Verdiho *La traviata*. Scény připravil výtvarník ing. arch. Jiří Vopršal a za dirigentským pultem stál Jan Douša. Hlavních rolí se zhostili členové Národního divadla Vlasta Urbanová a Jaroslav Gleich. Z domácích zpěváků shledává Ivo Štolc (autor článku) Karla Bubáka hodného pochvaly, méně však již Viléma Balcara a Zdenku Blažkovou. V závěru svého článku však Štolc oceňuje všechny, kteří se na opeře podíleli, neboť přípravy probíhaly ve volném čase zúčastněných.³⁰⁰ *Lidová opera* se nezaměřovala pouze na opery. 8. července 1956 uvedla na Zimním stadionu v Pardubicích operetu Florimonda Hervého *Mamzelle Nitouche*, kde v hlavních rolích vystoupili hosté ze Státního divadla v Karlíně Oldřich Nový a Věra Macků.³⁰¹ 23. listopadu 1959 byla uvedena v Pardubicích opereta Rudolfa Piskáčka *Tulák* za režisérského vedení Zdeňka Bittla a choreografie Olgy Motyčkové. Orchestr řídil Jan Douša.³⁰² Lidová opera zaměstnanců spojuje v Pardubicích měla na svém repertoáru nejčastěji opery *Dráteník* Františka Škroupa, *Tvrde palice* Antonína Dvořáka, *V studni* Viléma Blodka, z oper Bedřicha Smetany *Tajemství*, *Hubičku* a *Prodanou nevěstu*, Giuseppe Verdiho *La traviatu* a operetu Florimonda Hervého *Mamzelle Nitouche*. Vzhledem k tomu, že *Východočeské divadlo* smělo hrát jen činohru, nahrazovala „Pardubickým“ a „okolním“ chybějící domácí operní soubor. K ukončení činnosti *Lidové opery* dochází v roce 1963, kdy orchestr hledá podporu zřizovatele a utváří se tak *Pardubický symfonický orchestr Východočeských chemických závodů Synthesia* a *Pernštýn* spolu s *Ludmilou* se osamostatňují.³⁰³

5.4 Matěnova dechovka

Viktor Matěna se narodil 23. února 1903 v Pardubičkách (čtvrť Pardubic). Již od mládí se zajímal o hudbu. Učil se hrát sám na vypůjčených nástrojích od kamarádů

²⁹⁸ Milada Čadikovičová. *Národní divadlo*. [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/milada-cadikovicova>.

²⁹⁹ FRYČ, J. A. Smetanova „Hubička“ v podání Lidové opery. *Zář*. 12. března 1954, č. 21. (strana neuvedena).

³⁰⁰ ŠTOLC, I. Lidová opera uvedla Verdiho „Traviatu“. *Zář*. 17. června 1955, č. 48, s. 5.

³⁰¹ *Zář*. 6. července 1956, č. 54, s. 3. (autor a název článku neuveden).

³⁰² FRYČ, J. A. Opereta Tulák na pardubickém jevišti. *Zář*. 1. prosince 1959, č. 105, s. 3.

³⁰³ VÍTEK, B. *15 let Východočeského státního komorního orchestru*. Rukopis, s. 13.

a jeho talent byl odměněn v roce 1923 po nástupu na základní vojenskou službu zařazením k vojenské hudbě. Posledního prosince 1924 odešel na vlastní žádost z vojny do civilu. Díky otcovu tlaku, aby se věnoval hudbě, rozhodl se založit hudební kroužek při Jednotě proletářské tělovýchovy v Pardubičkách.³⁰⁴ V říjnu 1925 spolu s dalšími čtyřmi kamarády – Václavem Kumpánem, Karlem Navrátilem Josefem Pavlišťou a Lád'ou Sokolem založili dechový soubor, který se postupně rozrůstal o další členy. Hráli na tanečních zábavách a při příležitostech různých oslav. Hudba však neměla kapelníka se živnostenským oprávněním, a proto Antonín Jedlička – kapelník s oprávněním, svolil, aby jej uváděli jako svého kapelníka. Nakonec si však Viktor Matěna v roce 1927 skládá kapelnické zkoušky a ujímá se funkce kapelníka ve své založené dechovce, která vystupuje pod názvem *Kapela JPT (Jednotné proletářské tělovýchovy) Pardubičky*. Muzikanti nejsou profesionálním tělesem. Chodí do práce a hrají nejen pro potěšení, ale také i pro přivýdělek, který mnohdy ke svému platu potřebují, aby uživila sebe i rodinu. *Dechovka Viktora Matěny* se pro svoji rozsáhlou činnost dostává stále více do podvědomí veřejnosti. Ve své činnosti neustává ani v době druhé světové války, kdy s ní již vystupují i dvě zpěvačky – Mačková a Řezníčková (křestní jména se nepodařilo zjistit). V prosinci 1941 pořádá Kmochův večer – večer ze skladeb velkého českého hudebníka Františka Kmocha a v roce 1942 Dvořákův večer. Repertoár *Matěnovy dechovky* – jak jí povětšinou říkali – se skládá ze skladeb Karla Hašlera, Františka Kmocha, Karla Vacka, Václava Bláhy, Jaromíra Vejvody a Josefa Poncara.³⁰⁵

Od roku 1951 jsou zrušeny kapelnické živnosti a každá hudba musí mít vedoucího hudby (pouze jiný název pro kapelníka) a musí mít zřizovatele. V letech 1951 a 1952 se stává zřizovatelem pro *Matěnovu kapelu* Komunální podnik Pardubice a od roku 1953 Tesla Pardubice. Význam a jméno dechovky roste. Hraje už i na velkých kulturních akcích. V roce 1949 je dokonce vyslána vlakem Družby na mírovou slavnost do Košic. Přichází i ocenění. V roce 1950 se v okresním kole soutěže dechových hudeb do 24 členů umísťuje na prvním místě a v krajském kole ze 41 zúčastněných na velmi pěkném osmém místě. V roce 1951 se kapela zúčastňuje soutěže dechovek v Heřmanově Městci,³⁰⁶ kde získává první místo. Zúčastňuje se také politických akcí. V listopadu 1954 vyhrává zaměstnancům a pacientům Krajského ústavu národního zdraví – Krajské nemocnice v Pardubicích

³⁰⁴ BRONCOVÁ, D. (ed.) *Kníha o městě Pardubice*. Praha: Milpo media, 1999, s. 35. ISBN 80-860-9812-5.

³⁰⁵ Státní okresní archiv Pardubice. Dechový orchestr Pardubanka. Č. fondu 2363, *Kronika (1925-2005)*. (nestránkováno).

³⁰⁶ Státní okresní archiv Pardubice. Dechový orchestr Pardubanka. Č. fondu 2363. Plakát – *Soutěž dechových hudeb*.

u příležitosti voleb do Národního shromáždění.³⁰⁷ V roce 1954 je soubor zapsán jako *Lidový soubor Pardubice*, který je složen z dechového souboru do 25 členů a univerzálního – estrádního souboru do 16 členů v celkovém počtu 26 členů, jehož zřizovatelem se stává Závodní klub Tesla – ROH (Revoluční odborové hnutí) Pardubice.³⁰⁸ Hudebníci dostávají od nového zřizovatele nové nástroje, které jsou průběžně při poškození či nefunkčnosti obměňovány, a nové stejnokroje. Svoji působnost rozšiřují v roce 1957 i na hraní v tanečních v tehdejší Rotundě v Tyršových sadech. Od roku 1958 hrají například i při kladení pietních věnců, koncertují na veřejných prostranstvích v Pardubicích, při oslavách 1. máje, tělovýchovných a podnikových oslavách, oslavách Mezinárodního dne žen a dalších. V únoru 1963 oslavil Viktor Matěna spolu se svými kamarády hudebníky 60. narozeniny. V listopadu 1966 oslavuje kapela 40. výročí svého založení v hostinci u Capoušků, kde se sešli současní i bývalí hudebníci spolu s celými rodinami.³⁰⁹

Svůj volný čas hudebníci často trávili společně. V roce 1954 se členové kapely domluvili, že každý rok pojedou všichni spolu s manželkami alespoň na jeden výlet po Československu. Tuto tradici zahájili výletem do Krkonoš, následoval výlet do Českého ráje, na zámek Buchlovice na Moravě, na zámek Hluboká, do Českého Krumlova, na Domažlicko, na Slovensko, na Svatý kopeček u Olomouce a další místa. Zde všude nejen odpočívali, ale také hráli. Své nástroje měli vždy s sebou. Největší výlet uskutečnili v roce 1967 do tehdejší Jugoslavie, kde hráli ve městě Daruvar při oslavách 60. výročí vzniku Československé besedy a národní dožínkové slavnosti.³¹⁰

Kapela neměla svoji stálou základnu. Do ukončení druhé světové války zkoušela na různých místech. Po osvobození až do roku 1973 to bylo střídavě v hostinci U Capoušků a v hostinci U Vojáků. Z původních pěti zakládajících členů se soubor postupně rozrůstal a v letech 1953 – 1981 čítal již kolem 36 členů. Samozřejmě i počet ročních vystoupení se zvyšoval. Ve zmíněných letech 1953 – 1981 se pohyboval již kolem 50 ročně. Při zmínce těchto čísel nesmíme zapomenout, že se nejednalo o profesionální hudební těleso. Kapela pokračuje ve své činnosti i po roce 1968. Ani smrtí Viktora Matěny

³⁰⁷ Státní okresní archiv Pardubice. Dechový orchestr Pardubanka. Č. fondu 2363. *Děkovný dopis předsedy závodní rady ROH (Revoluční odborové hnutí) Krajského ústavu národního zdraví Pardubice.*

³⁰⁸ Státní okresní archiv Pardubice. Dechový orchestr Pardubanka. Č. fondu 2363. *Hlášení o zřízení hudebního souboru (hudebníků ve vedlejším povolání).*

³⁰⁹ Státní okresní archiv Pardubice. Dechový orchestr Pardubanka. Č. fondu 2363. *Kronika (1925-2005).* (nestránkováno).

³¹⁰ Státní okresní archiv Pardubice. Dechový orchestr Pardubanka. Č. fondu 2363. *Výbor Čs. Besedy Daruvar – pozvánka na slavnostní valnou hromadu.*

19. března 1974³¹¹ nekončí soubor svoji činnost. Vedení se ujímá syn Viktora Matěny – Jaroslav a kapela hraje pod názvem *Pardubanka*.³¹² V roce 2001 končí svoji činnost pro nedostatek muzikantů.³¹³

5.5 Vysokoškolský umělecký soubor

Chemický průmysl patří k Pardubicím stejně jako třeba výroba perníku. Po skončení druhé světové války se závody Synthesia i Paramo stále více rozšiřují a dochází tím k většímu rozmachu a výrobě. Proto se 27. června 1950 rozhoduje československá vláda pro zřízení Vysoké školy chemické v Pardubicích. 15. října téhož roku je zahájena výuka³¹⁴ a při škole je založen *Vysokoškolský umělecký soubor* pod dirigentským řízením doc. ing. Vlastislava Nováka (Vlastislav Novák řídí soubor od roku 1950 do roku 1993, tedy úctyhodných 43 let).³¹⁵ Tento pěvecký sbor se skládá z posluchačů vysoké školy a jeho řízení je dosti náročné vzhledem k ukončení působení ve sboru s ukončením studia. Členové se tak často mění. Ve svém repertoáru má sbor jak skladby starých mistrů, tak i skladby současné. Od prvopočátku svého působení se dostal mezi přední pěvecké sbory východočeského kraje. Je zakladatelem a pořadatelem Mezinárodního soutěžního festivalu akademických sborů IFAS, kterého se účastní domácí i zahraniční soubory.³¹⁶ Ze zahraničních souborů to byly např. soubory z Ameriky, Švédska, Sovětského svazu, Polska, Dánska, Bulharska, Rumunska a mnoho dalších. Vysokoškolský umělecký soubor získává i různá ocenění a umístění. V roce 1955 to byla například účast v ústředním kole soutěže Talentované mládeže a další účast v ústředním kole soutěže Lidové umělecké tvořivosti. Na celostátním festivalu Lidové umělecké tvořivosti v roce 1958 získává čestné uznání a řadí se mezi nejlepší pěvecké sbory v republice. V Bratislavě na soutěži Lidové umělecké tvořivosti v témže roce se dostává až do ústředního kola. V roce 1959 je pozván, aby účinkoval na Pražském hudebním jaru 1960,³¹⁷ kde spolu s dalšími sbory vystoupí

³¹¹ Státní okresní archiv Pardubice. Dechový orchestr Pardubanka. Č. fondu 2363. *Parte (smuteční oznámení)*.

³¹² BRONCOVÁ, D. (ed.) *Kniha o městě Pardubice*. Praha: Milpo media, 1999, s. 36. ISBN 80-860-9812-5.

³¹³ CHLUMSKÝ, P. *Hradecký deník.cz*. Vzpomínka na kapelu Viktora Matěny. [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: https://hradecky.denik.cz/kultura_region/vzpominka-na-kapelu-viktora-mateny-20160104.html .

³¹⁴ Historie fakulty. *Univerzita Pardubice*. Fakulta chemicko-technologická. [online]. [cit. 2019-05-31]. Dostupné z: <https://fcht.upce.cz/fcht/fakulta/o-fakulte/historie.html>.

³¹⁵ Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice. Dirigenti. [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: http://vus.upce.cz/?page_id=129.

³¹⁶ BRONCOVÁ, D. (ed.) *Kniha o městě Pardubice*. Praha: Milpo media, 1999, s. 36. ISBN 80-860-9812-5.

³¹⁷ *Zář*. 8. května 1959, č. 37, s. 4. (autor ani název článku neuveden).

na slavnostním koncertu mládeže (samostatně vystupoval na Pražském hudebním jaru v roce 1950 a 1952).³¹⁸ V březnu 1965 získává 4. místo na Celostátní soutěži smíšených pěveckých sborů ve Smetanově síni v Praze.³¹⁹ Pravidelně se zúčastňuje Májových koncertů, kdy se zaměřuje na soudobou píseň s mírovou tematikou³²⁰ a koncertů k oslavám Mezinárodního dne studentstva.³²¹ K výročí založení souboru jsou pořádány koncerty ve velkolepějším stylu. Například k 10. výročí založení souboru uvádí Jaroslav Antonín Fryč, že diváci byli překvapeni množstvím účinkujících.³²² *Vysokoškolský umělecký soubor* působí nejen na vystoupeních v tehdejší Československu, ale vyjíždí i do zahraničí. Ze zahraničních zájezdů je možno uvést například zájezd do Sovětského svazu,³²³ Španělska, Jugoslávie, Itálie a mnoha dalších zemí.³²⁴ Za doby jeho působení se v čele sboru vystřídali pouze čtyři dirigenti – Doc. ing. Vlastislav Novák, CSc. (1954–1993), Jiří Kožnar (1993 – 2007), Ondřej Tajovský (2008 – 2010) a od roku 2010 jej vede Tomáš Židek.³²⁵

³¹⁸ Pražské jaro. 12. 5. - 4. 6. 2019. [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://festival.cz/o-nas/archiv/>.

³¹⁹ Vysokoškolský umělecký soubor laureátem. *Zář.* 30. března 1965, č. 13. (autor ani stránka neuvedena).

³²⁰ FRYČ, J. A. Koncert sborových skladeb. *Zář.* 25. května 1962, č. 42. (strana neuvedena).

³²¹ Koncert Vysokoškolského souboru. *Zář.* 29. listopadu 1963, č. 96, s. 3. (autor neuveden).

³²² FRYČ, J. A. Deset let Vysokoškolského uměleckého souboru. *Zář.* 19. května 1964, č. 20. (strana neuvedena).

³²³ FRYČ, J. A. Hudba k závěru Dnů chemiků. *Zář.* 29. září 1964, č. 39. (strana neuvedena).

³²⁴ *15 let VUS Pardubice*, Pardubice 1974, s. 12. (bulletin).

³²⁵ Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice. Dirigenti. [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: http://vus.upce.cz/?page_id=129.

ZÁVĚR

Výsledky bádání ukazují, že hudební život v Pardubicích v letech 1945-1968 byl velmi bohatý a přehled činnosti jednotlivých institucí zpracovaný v této bakalářské práci zdaleka není vyčerpávající. U každé uvedené instituce to je jen zlomek z jejího působení v daných letech. Pokud bychom se chtěli více dozvědět o činnosti jednotlivých organizací, musela by se bakalářská práce zabývat pouze tou danou jedinou organizací.

Cíl práce, shrnutí působení významných institucí dané doby, které se zabývaly nějakým způsobem hudbou, byl naplněn. Díky bádání ve Státním okresním archivu v Pardubicích, regionální studovně Krajské knihovny Pardubice, Základní umělecké škole v Havlíčkově ulici, Základní umělecké škole v Polabinách, Komorní filharmonii Pardubice, Východočeském divadle Pardubice, Klubu přátel Pardubicka a internetových zdrojích, jsem se dozvěděla mnohé o popisovaných organizacích. O významu těchto organizací svědčí i to, že mnohé působí do dnešních dnů.

Z mého pohledu bylo asi nejzajímavější psát o hudebních spolcích, které tvoří závěrečnou kapitolu bakalářské práce. Spolků působících v období 1945 – 1968 v Pardubicích bylo mnoho. Některé působily jen několik let, jiné před uvedeným obdobím i po něm. *Mužský pěvecký spolek Pernštýn* a *Dívčí pěvecký spolek Ludmila* jsem si vybrala vzhledem ke stejné orientaci ve zpěvu. Navíc se oba spolky často spojovaly a spoluúčinkovaly. Tato spolupráce vyústila ve spojení v *Lidovou operu zaměstnanců spojů*. Po ukončení činnosti *Lidové opery* se oba spolky opět osamostatnily a dnes vystupují pod názvem *Spojené pardubické sbory Pernštýn-Ludmila-Suk*. *Vysokoškolský umělecký soubor* je svým způsobem podoben *Pernštýnu* a *Ludmile*. Od roku 1950 vystupuje se sborovým zpěvem. Situaci má ztíženou díky častému střídání členů sboru. Studenti, kteří ukončili studium na vysoké škole, odcházejí ze souboru a přicházejí noví členové, noví studenti. Práce dirigenta v tomto souboru je proto velice náročná. Přesto soubor působí až do dnešních dnů. *Matěnova dechovka* se zcela liší žánrem, ale stejně, jako první dva uvedené sbory působí na hudební scéně dlouhodobě, od roku 1925 do roku 2001.

Z uvedeného vyplývá, že téma bakalářské práce se dá dále rozvíjet v již uvedených institucích i v hledání nových pramenů, které přinesou další poznatky o hudební činnosti v Pardubicích v letech 1945 – 1968.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

- [1] BARTOŠ, Otakar. *Šedesát let zájmové umělecké činnosti*. Rukopis.
- [2] BRONCOVÁ, Dagmar (ed.). *Kniha o městě Pardubice*. Praha: Milpo media s.r.o., 1999. ISBN 80-86098-12-5.
- [3] CÍSAŘ, Jan; MOHYLOVÁ, Věra. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002. ISBN 80-238-9325-4.
- [4] HORÁK, Josef; KURKA, Václav; LAUTNER, Jaroslav; STRŽÍTESKÝ, Milan. *50 let LŠU v Pardubicích*. Pardubice, 1969.
- [5] JIŘÍK, Jan; MOHYLOVÁ, Věra; SYROVÁTKA, Tomáš; ŠOTKOVSKÁ, Jitka; VODIČKA, Libor. *Před oponou, za oponou*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2009. ISBN 978-80-254-5281-3.
- [6] PALEČEK, Jiří. *Malá kronika Pardubicka 20. Století*. Pardubice: Klub přátel Pardubicka, 2010.
- [7] Státní okresní archiv Pardubice. *Dechový orchestr Pardubanka*. Č. fondu 2363.
- [8] Státní okresní archiv Pardubice. *Dívčí pěvecký spolek Ludmila Pardubice*. Č. fondu 623.
- [9] Státní okresní archiv Pardubice. *Filharmonie Pardubice*. Č. fondu. 2283.
- [10] Státní okresní archiv Pardubice. *Mužský pěvecký spolek Pernštýn Pardubice*. Č. fondu 633.
- [11] Státní okresní archiv Pardubice. *Pardubický symfonický orchestr VCHZ Synthesia, Pardubice*. Č. fondu 2284.
- [12] ŠŤOVÍČKOVÁ, Jana. *Historický vývoj LŠU v Pardubicích*. Rukopis.
- [13] VÍTEK, Bohuslav. *15 let Východočeského státního komorního orchestru*. Rukopis.
- [14] *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-1990*. Pardubice, 1990.
- [15] *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-1999*. Pardubice, 1999.
- [16] *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-2014*. Pardubice, 2014.
- [17] *Základní umělecká škola v Pardubicích. 1919-2019*. Pardubice, 2019.
- [18] *15 let VUS Pardubice*. Pardubice 1974.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] Antonín Balšánek. [online]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/antonin-balsanek>.
- [2] Antonín Dvořák. [online]. Dostupné z: <http://www.antonin-dvorak.cz/domov-muj>.
- [3] Antonín Strnad. [online]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/27699-antonin-strnad/?biography=17664>.

- [4] Bohumil Zchař. [online]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-serialy/Varhany-Pastorale-aneb-jak-cesky-Hammond-na-svet-prisel~27~srpen~2007>.
- [5] Ferdinand Pujman. [online]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/ferdinand-pujman>.
- [6] František Škroup. [online]. Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/klasika/skladatele/_zprava/frantisek-skroup--1046514.
- [7] Gabriela Třešňáková. [online]. Dostupné z: <http://libri.cz/databaze/film/heslo/5332>.
- [8] Jarmila Malá. [online]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=4960&pn=256affcc-f002->.
- [9] Jaroslav Antonín Fryč. [online]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=7878.
- [10] Jaroslav Gleich. [online]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/jaroslav-gleich>.
- [11] Jaroslav Lautner. [online]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/spolecenska_rubrika/lautner20080916.html.
- [12] Jiljí Walter. [online]. Dostupné z: <https://www.knihovna-cr.cz/osobnosti-chrudimska/walter-jilji>.
- [13] Josef Čech. [online]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/print.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=1412>.
- [14] Josef Heriban. [online]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/josef-heriban>.
- [15] Josef Srch. [online]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2534.
- [16] Karel Krpata. [online]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=1881>.
- [17] Karel Novák. [online]. Dostupné z: <http://www.vcd.cz/soubor/karel-novak/56>.
- [18] Karla Netušilová. [online]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8341.
- [19] Marta Krásová. [online]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/osobnosti-ceske-opery-marta-krasova/>.
- [20] Milada Čadikovičová. [online]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/milada-cadikovovicova>.

- [21] Milada Musilová. [online]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6700.
- [22] Miluše Dvořáková. [online]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/print.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=1732>.
- [23] Radmila Minářová. [online]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/default.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=8426>.
- [24] Teodor Šrubař. [online]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/teodor-srubar>.
- [25] Univerzita Pardubice. [online]. Dostupné z: <https://fcht.upce.cz/fcht/fakulta/ofakulte/historie.html>.
- [26] Viktor Matěna. [online]. Dostupné z: https://hradecky.denik.cz/kultura_region/vzpominka-na-kapelu-viktora-mateny-20160104.html.
- [27] Vilém Blodek. [online]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5448.
- [28] Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice. [online]. Dostupné z: http://vus.upce.cz/?page_id=129.
- [29] Základní umělecká škola. [online]. Dostupné z: http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=hotel_Boucek&rozc=v%9Ae.
- [30] Základní umělecká škola. [online]. Dostupné z: <http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Skoly>.
- [31] Zdeněk Bittl. [online]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/31463-zdenek-bittl/>.
- [32] Zdeněk Rossmann. [online]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/print.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=3419>.
- [33] Zdeněk Vavřík. [online]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1188>.

NOVINOVÉ ZDROJE

- [1] *Rudá zář*, 1945-1946
- [2] *Východočeská zář*, 1948-1949; 1951-1952
- [3] *Zář*, 1950; 1953-1968

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Pavla Marešová
Katedra nebo ústav:	Katedra hudební výchovy PdF UP Olomouc
Vedoucí práce:	Mgr. Gabriela Všetická, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název závěrečné práce:	Hudební život v Pardubicích mezi lety 1945-1968
Název závěrečné práce v angličtině:	Musical life in Pardubice between 1945-1968
Anotace závěrečné práce:	Práce se zabývá působením různých institucí v Pardubicích mezi lety 1945-1968, jejichž činnost byla nějakým způsobem spojena s hudbou.
Anotace závěrečné práce v angličtině:	This thesis focused on activity of different institutions in Pardubice between 1945-1968, whose activity was somehow linked to music.
Klíčová slova:	Hudba, zpěv, sbor, spolek, opera, představení, hudební skladatel, koncert, dirigent, hudebníci, divadlo, orchestr.
Klíčová slova v angličtině:	Music, singing, choir, society, opera, performance, composer, concert, conductor, musicians, theatre, orchestra.
Rozsah práce:	94 027 znaků
Jazyk práce:	Čeština